

ΕΚΠΟΝΗΣΗ: **CMT Prooptiki**
CONSULTING MANAGEMENT TRAINING

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΝΑ ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΥΠΟΕΡΓΟ 2: Δράση 2.1 «Ανάπτυξη, προτυποποίηση και εφαρμογή εργαλείων υποστηριζόμενης απασχόλησης για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα»

ΠΡΑΞΗ:

«Ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης για την υποστήριξη των Κοινωνικών Συνεταιρισμών (Κοι.Σ.Π.Ε) του αρθ. 12 του Ν.2716/1999 στην κατεύθυνση βελτίωσης της διοικητικής και διαχειριστικής τους ικανότητας»

ΚΩΔΙΚΟΣ:

ΟΠΣ 5041861 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020»
(Κωδ. Πράξης ΣΑ: 2019ΣΕ49110002)

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
Κοι.Σ.Π.Ε.(Π.Ο.Κοι.Σ.Π.Ε.)
Αρ. Πρωτ: 277/ΥΠ1/Π_1/01-10-2020

Νοέμβριος, 2021

Το παραδοτέο 2.1.1, αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης σειράς εργαλείων και οδηγιών προτυποποίησης διαδικασιών, που υλοποίησε η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (ΠΟΚοιΣΠΕ) στο πλαίσιο του έργου με τίτλο: «Ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης για την υποστήριξη των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣΠΕ) του αρθρ. 12 του Ν. 2716/1999 στην κατεύθυνση βελτίωσης της διοικητικής και διαχειριστικής τους ικανότητας».

Κύριος σκοπός του έργου, που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τη CMT Prooptiki, είναι η ανάπτυξη, προτυποποίηση και εφαρμογή εργαλείων υποστηριζόμενης απασχόλησης για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, καθώς και η ενίσχυση της επάρκειας και της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των ΚοιΣΠΕ, στο νέο πολλαπλά μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο.

Φιλοδοξία του έργου ήταν να αποτελέσει μία πυξίδα στο δρόμο της εργασιακής ένταξης, αφενός για τα άτομα με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, που παλεύουν καθημερινά για την κατάκτηση και εμπέδωση του δικαιώματος στην εργασία, αφετέρου για τους ΚοιΣΠΕ, οι οποίοι μέσα στην εικοσαετή τους -πλέον- διαδρομή, επιδιώκουν να ενισχύσουν τις λειτουργίες τους, με σκοπό την ενδυνάμωση του αποκαταστασιακού τους ρόλου και την επίτευξη της βιωσιμότητάς τους.

Για την ΠΟΚοιΣΠΕ

Ο Πρόεδρος,
Κουτίδης Σωτήρης

Η Γραμματέας,
Πόλα Νικολάου

ΠΡΟΦΙΛ ΠΟΚΟΙΣΠΕ & ΚΟΙΣΠΕ

Η ΠΟΚοιΣΠΕ αποτελεί Δευτεροβάθμιο Συλλογικό Όργανο των ΚοιΣΠΕ, οι οποίοι είναι Μονάδες Ψυχικής Υγείας με επιχειρηματική δραστηριότητα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας. Θεσπίστηκαν με το άρθρο 12 του Ν.2716/1999 για την «Ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ψυχικής υγείας». Επιπρόσθετα στο Ν.4430/2016 για την «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία» οι ΚοιΣΠΕ θεωρούνται αυτοδίκαια Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚοινΣΕπ) Ένταξης.

Αποτελούν μια ιδιαίτερη μορφή Συνεταιρισμών, αφού μέσα από τις παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες τους, δημιουργούν θέσεις απασχόλησης για άτομα με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Οι ΚοιΣΠΕ διαδραματίζουν έναν ενεργό και καινοτόμο ρόλο στην κοινωνική ενσωμάτωση – επανένταξη ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, συμβάλλοντας σημαντικά στην ολοκλήρωση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στη χώρα μας.

Στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν 32 ΚοιΣΠΕ, ενώ υπάρχουν 3 πρωτοβουλίες σύστασης νέων, και αριθμούν πάνω από 3.400 μέλη συνεταιριστές και 1238 εργαζόμενους, 581 εκ των οποίων είναι εργαζόμενοι - άτομα με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Ο κύκλος εργασιών των ΚοιΣΠΕ κατά το έτος 2022 έφτασε τα 11,38 εκ. ευρώ, καθιστώντας αυτούς μία σημαντική ομάδα αναφοράς του οικοσυστήματος Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ), από την οποία παράχθηκαν οι περισσότερες ώρες εργασίας των ατόμων από ευπαθείς και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

Οι ΚοιΣΠΕ δραστηριοποιούνται σε ένα πλήθος εμπορικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων με βασικούς τομείς δραστηριότητας την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας σε δημόσια κτήρια, την εστίαση, τον πρωτογενή τομέα αλλά και τη λειτουργία μικρών καταστημάτων εντός μεγαλύτερων χώρων, όπως για παράδειγμα μικρά καφέ και κυλικεία.

Μάθετε περισσότερα για την ΠΟΚοιΣΠΕ & τους ΚοιΣΠΕ :
www.pokoispe.gr ή www.koispesupport.gr.

Πίνακας περιεχομένων

1	Επιτελική Σύνοψη.....	2
2	Εισαγωγή	5
2.1	Ιστορικό Πλαίσιο Μετάβασης σε Κοινοτικές Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.....	5
2.2	Εργασιακή Ένταξη για Άτομα με Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα	7
2.3	Εργασιακή Συμβουλευτική για Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας	8
2.4	Κοινωνική Επιχείρηση και Μονάδα Ψυχικής Υγείας: Ο Διπτός Ρόλος των Κοι.Σ.Π.Ε.....	11
3	Υποστηριζόμενη Απασχόληση	16
3.1	Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	16
3.2	Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Διεθνείς Καλές Πρακτικές	18
4	Μεθοδολογία υλοποίησης της έρευνας για την καταγραφή-αποτίμηση	25
4.1	Ανάλυση της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας για ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες.....	25
4.2	Κώδικας Δεοντολογίας Διεξαγωγής των ερευνών	26
4.3	Σχεδιασμός Έρευνας	28
4.3.1	Μέθοδοι συλλογής δευτερογενών δεδομένων.....	28
4.3.2	Μέθοδοι συλλογής πρωτογενών δεδομένων	29
4.4	Οριοθέτηση και Χρονοδιάγραμμα της Έρευνας.....	30
4.4.1	Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων.....	36
5	Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας	39
5.1	Περιγραφικά Στοιχεία	39
5.2	Στοιχεία Υπηρεσιών Υποστηριζόμενης Απασχόλησης.....	44
6	Συμπεράσματα.....	54
7	Βιβλιογραφία	56
8	Παράρτημα-Εργαλεία Έρευνας.....	58
8.1	Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγραφής	58
8.2	Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης από τους Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας	64
8.3	Οδηγός Συνέντευξης με Υποστηρικτές Εργασίας.....	68

1 Επιτελική Σύνοψη

Το Υπόεργο 2 «Ανάπτυξη, προτυποποίηση και εφαρμογή εργαλείων υποστηριζόμενης απασχόλησης για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα κι ενίσχυση της επάρκειας και της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των Κοι.Σ.Π.Ε.», της Πράξης «Ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης για την υποστήριξη των Κοινωνικών Συνεταιρισμών (Κοι.Σ.Π.Ε) του αρθ. 12 του Ν.2716/1999 στην κατεύθυνση βελτίωσης της διοικητικής και διαχειριστικής τους ικανότητας» κωδ. ΟΠΣ 5041861, έχει ανατεθεί μετά από διαγωνιστική διαδικασία της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Π.Ο.Κοι.Σ.Π.Ε.) στην εταιρεία CMT ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΠΕ, με σκοπό να ενισχύσει τη λειτουργία των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης λαμβάνοντας υπόψη τη βιώσιμη επιχειρηματικότητα και την παράλληλη υποστήριξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα στην επαγγελματική (επαν-)ένταξη. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014 - 2020".

Το Παραδοτέο 2.1.1 «Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης απασχόλησης» αποτελεί μέρος της Δράσης 2.1. που στο σύνολο της έχει σαν στόχο την επένδυση στον αποκαταστασιακό χαρακτήρα των Κοι.Σ.Π.Ε. και την υποστήριξη του ρόλου τους για την κοινωνικοοικονομική και επαγγελματική (επαν-)ένταξη ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Συγκεκριμένα αποσκοπεί στο να συνδέσει αρμονικά τους στόχους και τους σκοπούς που προκύπτουν από τον διπλό τους ρόλο ως αποκαταστασιακές και επιχειρηματικές οντότητες. Για το λόγο αυτό καλείται να αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων και πρακτικών που θα είναι διαθέσιμα και αξιοποιήσιμα από τους Κοι.Σ.Π.Ε. με απώτερο σκοπό να διαμορφώσει συνθήκες για την μεταφορά τεχνογνωσίας και δικτύωσης μεταξύ τους.

Συγκεκριμένα ως προς την αποκαταστασιακή οντότητα των Κοι.Σ.Π.Ε., όπως ορίζεται στην Έκθεση εξειδίκευσης της μεθοδολογίας υλοποίησης του έργου, η Δράση 2.1 αφορά στην υποστηριζόμενη απασχόληση, υπηρεσία η οποία στοχεύει στην ολοκληρωμένη υποστήριξη των Ληπτών Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (Λ.Υ.Ψ.Υ.) όχι μόνο στην εύρεση εργασίας αλλά και στη διατήρησή της. Η υποστηριζόμενη απασχόληση στους Κοι.Σ.Π.Ε. αποτελεί κομβικό σημείο, καθώς θα επιτρέπει την ανάπτυξη των υπηρεσιών εύρεσης και διατήρησης της εργασίας για περισσότερους Λήπτες, ενώ παράλληλα θα ενισχύει το αποκαταστασιακό τους έργο με τη βελτίωση των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης και την ενδυνάμωση των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα μέσα από την εργασιακή ένταξη.

Σήμερα την υπηρεσία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης έχουν υιοθετήσει και παρέχουν κάποιοι από τους Συνεταιρισμούς, παρόλα αυτά έχει παρατηρηθεί ότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους Κοι.Σ.Π.Ε. μεταξύ τους (περιορισμένες θέσεις εργασίας, συχνή έλλειψη σταθερής ομάδας συμβουλευτικής υποστήριξης, ελλιπής διασύνδεση με άλλους φορείς και

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

υποψήφιους εργοδότες κλπ.), δεν έχουν επιτρέψει την ανάπτυξη αυτής της υπηρεσίας σε όλους τους Συνεταιρισμούς.

Για το λόγο αυτό προβλέπεται η Δράση αυτή να οδηγήσει στην ανάπτυξη και πιλοτική εφαρμογή ενός στοχευμένου μοντέλου Υποστηριζόμενης Απασχόλησης, προσαρμοσμένου στις ανάγκες των Κοι.Σ.Π.Ε. Η εξειδικευμένη αυτή υπηρεσία θα παρέχεται εντός των Συνεταιρισμών στο πλαίσιο λειτουργίας τους ως Μονάδες Ψυχικής Υγείας, ενώ η εφαρμογή του μοντέλου θα διευκολύνει την πρόσβαση των Μελών Α΄ κατηγορίας (Λ.Υ.Ψ.Υ.) στην εργασία, θα τους καταστήσει επαγγελματικά ανταγωνιστικούς και θα συμβάλει στη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων απασχόλησης.

Μέσω της ανάπτυξης ενός σύγχρονου μοντέλου υποστηριζόμενης απασχόλησης οι Κοι.Σ.Π.Ε. θα αποτελούν πρότυπο κοινωνικής επιχείρησης με αντίκτυπο στην ευαισθητοποίηση και εμπλοκή της αγοράς εργασίας και των αντίστοιχων φορέων στην εργασιακή ένταξη, καταπολεμώντας το στίγμα αλλά και τους υψηλούς δείκτες ανεργίας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Η αποτίμηση-καταγραφή των πρακτικών υποστήριξης στην απασχόληση η οποία περιέχεται στο παρόν έγγραφο έχει ως στόχο την απεικόνιση των υπηρεσιών εργασιακής συμβουλευτικής, εκπαίδευσης και δικτύωσης που προσφέρουν οι Κοι.Σ.Π.Ε. ανά την Ελλάδα και είναι μέρος της διερεύνησης του υφιστάμενου πλαισίου για να αποτυπωθούν οι πρακτικές που ήδη εφαρμόζονται και παράλληλα να γίνει διάγνωση των αναγκών βελτιστοποίησης που υπάρχουν, των ελλείψεων αλλά και των προκλήσεων που μπορεί να δημιουργήσει μια επερχόμενη αλλαγή.

Συνδυαστικά με το Παραδοτέο 2.1.2, που αποτελεί συνέχεια του, θα συμβάλει στην οριοθέτηση των παραμέτρων σχετικά με το είδος και τα πρωτόκολλα των παρεχόμενων υπηρεσιών υποστήριξης, τις διαδικασίες διασύνδεσης και παραπομπής που κρίνονται αναγκαία για τη διαμόρφωση δεικτών απασχόλησης που θα οδηγήσουν στη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για την απασχόληση των Λ.Υ.Ψ.Υ. στην Ελλάδα.

Αναλυτικά στην Ενότητα 2 του εγγράφου οριοθετείται το πλαίσιο του παραδοτέου όπου γίνεται μια συνοπτική περιγραφή του αποκαταστασιακού περιβάλλοντος των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης ως Μονάδες Ψυχικής Υγείας αλλά και ως Επιχειρήσεις Κοινωνικής Οικονομίας από την σύστασή τους έως και σήμερα καθώς και το θεσμικό εθνικό και διεθνές πλαίσιο όπως έχει διαμορφωθεί σχετικά με την εργασιακή ένταξη και ανάπτυξη των υπηρεσιών που απευθύνονται σε Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.

Στην Ενότητα 3 παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης ως μέθοδος εργασιακής ένταξης για άτομα με αναπηρία, επιχειρείται η οριοθέτηση της έννοιας σε σχέση με τα εκάστοτε θεσμικά πλαίσια εφαρμογής όπως εντοπίζονται βιβλιογραφικά, ενώ αναδεικνύονται συνοπτικά οι σύγχρονες προσεγγίσεις και οι διεθνείς καλές πρακτικές στον τομέα αυτό όπως αποτυπώνονται στα διαφορετικά μοντέλα υπηρεσιών που εφαρμόζονται στην Ευρώπη.

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

Στην Ενότητα 4 γίνεται παρουσίαση της ερευνητικής μεθοδολογίας για την υλοποίηση της αποτίμησης- καταγραφής και αναλύονται τα εργαλεία έρευνας που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων και επεξεργασίας των αποτελεσμάτων. Στην Ενότητα 5 αναλύονται τα αποτελέσματα και παρουσιάζονται τα ευρήματα των ερευνών.

Τέλος, στην Ενότητα 6 παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της αποτίμησης- καταγραφής των υφιστάμενων πρακτικών υποστηριζόμενης απασχόλησης στους Κοι.Σ.Π.Ε. Πρόσθετα γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των αναδυόμενων θεματικών σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση και τις προτάσεις βελτίωσης που προκύπτουν, ενώ γίνεται σύνδεση με το δεύτερο παραδοτέο της Δράσης 2.1.2 που αφορά την Αξιολόγηση της μέχρι τώρα εφαρμογής των γραφείων υποστηριζόμενης απασχόλησης αλλά και των υπηρεσιών υποστήριξης στην απασχόληση, όπως αυτές παρέχονται στους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς μέχρι σήμερα.

2 Εισαγωγή

2.1 Ιστορικό Πλαίσιο Μετάβασης σε Κοινωνικές Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Η ψυχική υγεία μέχρι σήμερα έχει διανύσει ένα μακρύ και δύσκολο δρόμο. Τα τελευταία 20 χρόνια οι εθνικές και παγκόσμιες μελέτες και πολιτικές για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα οδήγησε σε αυξημένη επίγνωση της σημασίας της παροχής ανθρωποκεντρικών υπηρεσιών προσανατολισμένων στην ανάκαμψη και στην ποιοτική φροντίδα και υποστήριξη. Επιπρόσθετα, δεδομένων των προκλήσεων που παρουσιάζονται με την παγκόσμια πανδημία τα τελευταία 3 χρόνια, η ψυχική υγεία τίθεται ως βασικός άξονας για την επιδημιολογική πρόληψη στο γενικό πληθυσμό αλλά και στους χώρους εργασίας που πλήττονται από την νέα πραγματικότητα. Ωστόσο, ο δρόμος αυτός μέχρι σήμερα συνεχίζει να αντιμετωπίζει εμπόδια εξαιτίας σημαντικών περιορισμών στους απαραίτητους πόρους που έχουν ανάγκη οι υπηρεσίες και οι οποίες συχνά προσφέρονται εντός παρωχημένων νομικών πλαισίων, εστιάζοντας στο βιοϊατρικό μοντέλο που αυτοαναφορικά επικεντρώνεται στη διάγνωση, τη φαρμακευτική αγωγή και τη μείωση των συμπτωμάτων, υποβαθμίζοντας τη σημασία του αντίκτυπου των κοινωνικών παραγόντων στη ψυχική υγεία, γεγονός που οδηγεί κατά περιπτώσεις σε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συνολικά σε ελλιπή φροντίδα και υποστήριξη των ατόμων με ψυχική ασθένεια (Π.Ο.Υ., 2021)¹.

Σε αυτήν την πορεία με ορόσημο την «Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (2006)» και σήμερα τη «Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία για το 2021-2030 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μάρτιος 2021)», έχει διεθνώς αναγνωριστεί η ανάγκη χάραξης εθνικών πολιτικών που θα εξασφαλίζουν ότι τα άτομα με ψυχοκοινωνικές παθήσεις θα μπορούν να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, θα έχουν ίσες ευκαιρίες, ίση πρόσβαση για συμμετοχή στην κοινωνία και την οικονομία, θα είναι σε θέση να αποφασίζουν πού, πώς και με ποιον θα ζουν, θα μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα στην Ε.Ε. ανεξάρτητα από τις ανάγκες υποστήριξής τους, και δεν θα υπόκεινται πλέον σε διακρίσεις.

Στην Ελλάδα για περισσότερα από 30 χρόνια συντελείται επίσης σταδιακά αυτή η μετάβαση τόσο των υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης όσο και του νομοθετικού πλαισίου που τις ρυθμίζει. Το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού ξεκίνησε σταδιακά τη δεκαετία του '80 με μια σειρά ρυθμιστικών διατάξεων (Ν.1397/83, Ν.2071/92, Ν.2716/99), ενώ μέσω του Κοινοτικού πλαισίου στήριξης (Υ5β/οικ.975/29.3.2001) επιχειρήθηκε έως το 2006 η δημιουργία κατάλληλων κοινωνικών δομών και υπηρεσιών, η ενεργοποίηση και υποστήριξη τους από καταρτισμένο προσωπικό, αλλά και η χρήση νέων μοντέλων θεραπευτικών προσεγγίσεων. Το πρόγραμμα «ΨΥΧΑΡΓΩΣ» ο κρατικός

---

¹ Comprehensive mental health service networks: promoting person-centred and rights-based approaches. Geneva: World Health Organization; 2021 (Guidance and technical packages on community mental health services: promoting person-centred and rights-based approaches).

επιχειρησιακός σχεδιασμός και υλοποίηση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, όπως ονομάστηκε, τέθηκε σε εφαρμογή κατά την περίοδο 2000-2001, και επικεντρώθηκε στη διαδικασία αποϊδρυματισμού των ασθενών, ενώ παράλληλα μέσω του Υπουργείου Εργασίας είχε ως στόχο την καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας για τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας. Η δεύτερη φάση του Προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ ολοκληρώθηκε το 2009, ενώ η τρίτη φάση περιλάμβανε πέντε άξονες: κοινοτικό δίκτυο υπηρεσιών, προαγωγή-πρόληψη ψυχικής υγείας, οργάνωση συστήματος ψυχιατρικής φροντίδας, προάσπιση δικαιωμάτων ψυχικά ασθενών και συνηγορία, εκπαίδευση, έρευνα-νομοθεσία, με στόχο τον εκσυγχρονισμό του συστήματος με τη δημιουργία σύγχρονων υπηρεσιών ψυχικής υγείας, κοινοτικά προσανατολισμένων και ενταγμένων σε Τομείς Ψυχικής Υγείας². Το «Ψυχαργός Γ'» ολοκληρώθηκε την περίοδο 2010-2020.

Μέσω του προγράμματος ορίστηκαν στην επικράτεια Τομείς Ψυχικής Υγείας στους οποίους μέχρι και σήμερα αναπτύσσεται ένα δίκτυο δομών και υπηρεσιών ψυχικής υγείας για ενήλικους, εφήβους καθώς και ειδικές μονάδες ψυχικής υγείας. Οι Το.Ψ.Υ. ενηλίκων κατανομούνται ανά Υγειονομική Περιφέρεια (Υ.ΠΕ.) και είναι συνολικά 37 σε όλη την Ελλάδα, σύμφωνα με τις αποφάσεις με Αριθμ. Γ3αβ/Γ.Π.οικ.19725/27-03-2019 (Β' 1029) και Γ3α/Γ.Π.οικ.5679 (Β' 244) του Υπουργείου Υγείας για τη σύσταση Τομέων Ψυχικής Υγείας Ενηλίκων και την ένταξη Μονάδων Ψυχικής Υγείας στην Αττική και στην Επικράτεια.

Οι Τομείς αυτοί περιλαμβάνουν τις ακόλουθες Μονάδες Ψυχικής Υγείας (Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ.):

Μονάδες Ψυχικής Υγείας

Πρωτοβάθμιες Μονάδες Ψυχικής Υγείας	Κέντρα Ψυχικής Υγείας	Νοσοκομείο Ημέρας	Εξωτερικά Ιατρεία Γενικών και Ψυχιατρικών Νοσοκομείων	Ψυχιατρικές Υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας
Νοσηλευτικές Μονάδες	Ψυχιατρικό Τμήμα Γενικών Νοσοκομείων	Ψυχιατρικά Νοσοκομεία		
Δομές Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης	Οικοτροφεία	Ξενώνες	Προστατευμένα Διαμερίσματα	
Ειδικές Μονάδες Ψυχικής Υγείας	Κέντρα Ημέρας	Ειδικά Κέντρα Κοινωνικής Επανάταξης	Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα	

Κοι.Σ.Π.Ε.

² Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας: Εθνικό Σχέδιο Δράσης «ΨΥΧΑΡΓΩΣ Γ'»

Ιδιωτικές Κλινικές

ΠΗΓΗ: Τομεοποιημένος Σχεδιασμός Ανάπτυξης Μονάδων Ψυχικής Υγείας, Υπουργείο Υγείας (2019)

Σήμερα και ενώ η πανδημία έχει επιδεινώσει τις προϋπάρχουσες ελλείψεις στις υπηρεσίες φροντίδας και υποστήριξης, η ψυχική υγεία και ευεξία τίθεται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας με την ψυχοκοινωνική υποστήριξη στο επίκεντρό της, ενώ ο εθνικός στρατηγικός σχεδιασμός προσανατολίζεται προς την υιοθέτηση ενός νέου Ευρωπαϊκού πλαισίου Δράσης και τη συγκρότηση μιας Πανευρωπαϊκής συμμαχίας για τη Ψυχική Υγεία.³

2.2 Εργασιακή Ένταξη για Άτομα με Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα

Η εργασία αποτελεί τον πυρήνα της σύγχρονης ζωής καθώς αποτελεί μια δυνατότητα παροχής οικονομικής ασφάλειας και συχνά ευημερίας. Σε κοινωνικό επίπεδο προωθεί την ενεργή κοινωνικοποίηση, συμμετοχή στα κοινά, ενώ σε προσωπικό επίπεδο οδηγεί σε αναγνώριση και διαμόρφωση της ατομικής και επαγγελματικής προσωπικότητας και ταυτόχρονα μπορεί να αποτελέσει πεδίο προσωπικής ενδυνάμωσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων. Στα χαρακτηριστικά αυτά της εργασίας εντοπίζεται ο θεραπευτικός ρόλος που μπορεί να έχει η εργασιακή ένταξη ή/και επανένταξη για τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, επιβεβαιώνοντας την ουσιαστική αποτελεσματικότητα της.⁴ Ακόμη και στις περιπτώσεις με σοβαρές ψυχικές διαταραχές, τα άτομα αναφέρουν υψηλότερη ποιότητα ζωής, μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση, δημιουργία κοινωνικών σχέσεων, συμμετοχή στην κοινότητα και λιγότερα ψυχιατρικά συμπτώματα όταν εργάζονται, γεγονός που την καθιστά και μια από τις πιο αποτελεσματικές θεραπευτικές προσεγγίσεις καθώς «σε αντίθεση με άλλες δεν περιλαμβάνει ανεπιθύμητες παρενέργειες»⁵. Η αποκατάσταση όμως δε σημαίνει απαραίτητα την απόλυτη απουσία των συμπτωμάτων της ασθένειας αλλά περιλαμβάνει και την δυνατότητα μιας ουσιαστικής και λειτουργικής ζωής που θα προσφέρει νόημα και προσήλωση στον στόχο της θεραπείας.

Ωστόσο, όπως δείχνουν τα αντίστοιχα ποσοστά ανεργίας η απασχόληση ως καθοριστικός παράγοντας για τη βελτίωση της ψυχικής υγείας δεν αποτυπώνεται στις πολιτικές που υιοθετούνται και ως αποτέλεσμα η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από τον αποκλεισμό τους εξαιτίας του στίγματος που απορρέει από το κυρίαρχο παράδειγμα της μη λειτουργικότητας και αποδοτικότητάς τους στην εργασία που ενίσχυε κατά παράδοση το βιοϊατρικό πρότυπο θεραπείας της ψυχικής ασθένειας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το 2018 περίπου το 28,7% του πληθυσμού της

---

³ Σύνοδος Κορυφής για την οικοδόμηση της ανθεκτικότητας, για την καλύτερη Ψυχική Υγεία και ευεξία των κοινωνιών εν μέσω της πανδημίας Covid-19, Π.Ο.Υ. Ευρώπης 22-23 Ιουλίου 2021.

⁴ Harnois, Gaston, Gabriel, Phyllis, World Health Organization & International Labour Organisation (2000). Mental health and work: impact, issues, and good practices. World Health Organization.

⁵ Drake RE, Wallach MA (2020). Employment is a critical mental health intervention. *Epidemiology and Psychiatric Sciences* 29, e178, 1–3.

ΕΕ με αναπηρία (ηλικίας 16 ετών και άνω) καταγράφηκε να κινδυνεύει από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό (EUROSTAT 2019), οι στόχοι της Στρατηγικής για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (2021-2030) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκτός των άλλων, εστιάζουν στην αξιοπρεπή ποιότητα ζωής και ανεξάρτητη διαβίωση, με επίκεντρο κυρίως τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης, την κοινωνική προστασία και την απαγόρευση των διακρίσεων στην εργασία. Στην Ελλάδα σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών του 2019 στις νεότερες ηλικίες (25-39), η ανεργία αγγίζει σχεδόν το 60%, συνθέτοντας την εικόνα ενός νέου σε ηλικία πληθυσμού πλήρως αποκλεισμένου από τη δυνατότητα αξιοπρεπούς εργασίας και διαβίωσης.⁶

Όπως είδαμε και παραπάνω η συζήτηση γύρω από την εργασιακή ένταξη αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον όχι μόνο ως θεραπευτική αξία αλλά και ως προάσπιση του αναφαίρετου δικαιώματος στην εργασία και στην άρση των όποιων αποκλεισμών πρόσβασης που διασφαλίζει με τη σειρά του το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, στην ίση μεταχείριση, την ανεξάρτητη διαβίωση και αυτονομία και στην πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία, με σεβασμό και εκτίμηση της συνεισφοράς των ατόμων αυτών στην κοινωνική και οικονομική πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁷ Για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης στο πλαίσιο της εφαρμογής κοινωνικής πολιτικής ως μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης προκειμένου να συμβάλλουν στη θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια» (άρθρο 12, ν. 2716/1999).

2.3 Εργασιακή Συμβουλευτική για Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας

Η έρευνα και αξιολόγηση μεθοδολογικών προσεγγίσεων και εργαλείων για την εργασιακή ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες συγκεντρώνει το επιστημονικό ενδιαφέρον την τελευταία 20ετία παράλληλα με τη μετάβαση από την ιδρυματοποίηση σε κοινοτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Η μετάβαση αυτή άρχισε να συντελείται από τα μέσα του 20ού αιώνα όταν οι περισσότεροι ενήλικες με σοβαρές ψυχικές ασθένειες θεωρούνταν ανίκανοι να ανταγωνιστούν το εργατικό δυναμικό της κάθε χώρας. Συνήθως, τα περισσότερα άτομα ζούσαν με τις οικογένειές τους ή σε μεγάλα εξειδικευμένα ιδρύματα και ως επί το πλείστον δεν αναγνωρίζονταν ως συνεισφέροντα μέλη της κοινωνίας. Αντιθέτως, θεωρούνταν πληθυσμιακές ομάδες που χρειάζονταν φροντίδα και προστασία από το Κράτος. Από το τέλος της δεκαετίας του '70 ξεκινάει να συντελείται παράλληλα με την από-ασυλοποίηση μια συντονισμένη προσπάθεια κυρίως στους ακαδημαϊκούς κύκλους στην Β. Αμερική για την μελέτη και ενημέρωση σχετικά με τις ικανότητες και τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχική ασθένεια. Οι μελέτες αυτές στηρίζονταν στα μέχρι τότε παραδοσιακά προγράμματα προστατευμένης απασχόλησης, την κατά πολλούς ιδρυματική λύση που χρονολογείται σε μια εποχή κατά την οποία δεν υπήρχαν υπηρεσίες προσανατολισμένες

---

⁶ Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας: Ετήσια Έκθεση 2020. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.

⁷ European Parliament (18/6/2020). Resolution on the European Disability Strategy post2020.

στην κοινότητα και που φαίνονταν να ανταποκρίνεται στην ανάγκη του πληθυσμού αφού προσέφεραν στις οικογένειες ασφάλεια, συνέπεια και σιγουριά.⁸

Ταυτόχρονα όμως η προστατευόμενη απασχόληση στα ιδρύματα και ειδικά εργαστήρια ενώ προσέφερε ενός είδους εκμάθησης νέων δεξιοτήτων και δημιουργικής απασχόλησης (εργοθεραπεία), συχνά στοχοποιήθηκε ότι συγκάλυπτε καταστάσεις εκμετάλλευσης και καταπάτησης των εργασιακών δικαιωμάτων, ενώ δεν διευκόλυνε την ένταξη τους στην αγορά εργασίας και στην κοινότητα. Για το λόγο αυτό, από τα τέλη του '80 ξεκινάει πειραματικά η εφαρμογή προγραμμάτων με στόχο την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία στην εύρεση και διατήρηση εργασίας στην ανοιχτή αγορά. Τα προγράμματα αυτά αναδεικνύουν τη σημασία της άμεσης αναζήτησης εργασίας χωρίς το άτομο να χρειάζεται εκτενή προγράμματα εκπαίδευσης και ταυτόχρονα προβάλλει την ικανότητα τους να εργαστούν σε ανταγωνιστικές θέσεις αρκεί να τους παρέχεται η κατάλληλη υποστήριξη καθ' όλο το διάστημα που εργάζονται. Παράλληλα αναπτύσσεται και ένας τρίτος άξονας προώθησης της εργασίας, οι κοινωνικές επιχειρήσεις για τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας όπως θα δούμε και στη συνέχεια είναι πρότυπα εργασιακής ένταξης που αρχικά συστήνονταν από το γενικό πληθυσμό σε ιστορικές περιόδους οικονομικών κρίσεων. Αποτελούν ένα κοινοτικό μοντέλο οικονομίας που προωθεί την απασχόληση και την καινοτομία. Στην περίπτωση των Συνεταιρισμών ατόμων με αναπηρία έχει καταγραφεί η αποτελεσματικότητά τους στο να προωθήσουν την κοινωνική ένταξη των ψυχικά ασθενών στην απασχόληση καθώς και να παρουσιάσουν ένα βιώσιμο επιχειρηματικό πρότυπο. Αυτό μπορεί να έχει ιδιαίτερο όφελος ειδικά όταν η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από έντονες προκαταλήψεις και στίγμα που δεν επιτρέπει την εργασιακή ένταξη αλλά και για τους λήπτες υπηρεσιών που δεν καταφέρνουν να αποκτήσουν εργασία μέσω αποκλειστικά των υποστηρικτικών υπηρεσιών.⁹

Τις διαφορετικές αυτές μεθόδους εργασιακής ένταξης (**Πίνακας 1**) που συναντώνται την τελευταία εικοσαετία και στην Ελλάδα ομαδοποιούν οι Δρόσος- Αντωνίου (2020) σε τρεις βασικές κατηγορίες (Προστατευμένη Εργασία, Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί, Υποστηριζόμενη Εργασία) που συχνά υιοθετούν κοινά εργαλεία και των οποίων επίσης κοινά χαρακτηριστικά μπορούμε να βρούμε και στις τρεις ή σε κάποιες από αυτές.

---

⁸ Thomas N. (2016) Supported Employment A Customer Driven Approach. Eötvös Loránd University.

⁹ Gilbert, E., Marwaha, S., Milton, A. et al. (2013). Social firms as a means of vocational recovery for people with mental illness: a UK survey. BMC Health Serv Res 13, 270.

Πίνακας 1. Σύγκριση χαρακτηριστικών Προστατευμένης Εργασίας, Κοινωνικών Συνεταιρισμών και Υποστηριζόμενης Εργασίας

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Τα άτομα εργάζονται σε προστατευμένο πλαίσιο	Τα άτομα εργάζονται σε προστατευμένο πλαίσιο	Τα άτομα εργάζονται σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους
Το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων εργαζομένων είναι άτομα με αναπηρία	Ένα σημαντικό ποσοστό των υπολοίπων εργαζομένων (κατ' ελάχιστο 30%) είναι άτομα με αναπηρία	Το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων εργαζομένων είναι άτομα χωρίς αναπηρία
Δε δίνεται έμφαση στην παραγωγικότητα	Δίνεται έμφαση στην παραγωγικότητα, καθώς οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί ανταγωνίζονται τις επιχειρήσεις της ελεύθερης αγοράς εργασίας	Δίνεται έμφαση στην παραγωγικότητα, καθώς τα άτομα εργάζονται στην ελεύθερη αγορά εργασίας
Συχνά τα άτομα λαμβάνουν συμβολικό μισθό και δεν έχουν ασφαλιστική και συνταξιοδοτική κάλυψη	Τα άτομα λαμβάνουν κανονικό μισθό και έχουν ασφαλιστική και συνταξιοδοτική κάλυψη	Τα άτομα λαμβάνουν κανονικό μισθό και έχουν ασφαλιστική και συνταξιοδοτική κάλυψη

ΠΗΓΗ: Δρόσος, Ν., & Αντωνίου Α.-Σ. (2020). Αναπηρία και επαγγελματική ένταξη: Προστατευμένη και υποστηριζόμενη εργασία. Περιοδικό Επιστημονικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας, τ. 6 (1): 109-123.

Από τις παραπάνω μεθόδους η Υποστηριζόμενη Απασχόληση θεωρείται η πιο επιτυχημένη υπηρεσία υποστήριξης της εργασιακής ένταξης για τα άτομα με αναπηρία. Στο παρόν έγγραφο θα γίνει αναλυτική περιγραφή της μεθόδου και του πλαισίου που εφαρμόζεται καθώς και των διαφοροποιήσεων που συναντώνται ανά χώρα υλοποίησης.

Άλλοι μέθοδοι, που όμως συχνά αποτελούν παραλλαγές ή συμπληρωματικές υπηρεσίες των παραπάνω πλαισίων, αποτελούν ο Επαγγελματικός Προγραμματισμός που αφορά κυρίως την ανάπτυξη δεξιοτήτων και προετοιμασία για την ένταξη στην εργασία, η Αυτοαπασχόληση που προωθεί την εργασιακή αυτονομία του ατόμου, η Μεταβατική Ένταξη που συνήθως αναφέρεται στη διαδικασία ένταξης από την προστατευόμενη εργασία στην ελεύθερη αγορά, και οι πιο σύγχρονοι μέθοδοι της Προσαρμοσμένης Εργασίας, όπου οι συνθήκες εργασίας καλούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ατομικές ανάγκες και δεξιότητες και η Ολοκληρωμένη Εργασία (ή και Ανταγωνιστική Ολοκληρωμένη Εργασία).

Οι δυο τελευταίες αποτελούν πιο σύγχρονες μορφές της υποστηριζόμενης απασχόλησης με στόχο την εργασιακή απορρόφηση σε ανταγωνιστικές θέσεις εργασίας σε περιβάλλον με εργαζομένους γενικού πληθυσμού και με προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης.¹⁰

Σε σχέση με τις παραπάνω η μέθοδος της Ατομικής Τοποθέτησης και Υποστήριξης (IPS) θεωρείται η πιο αποδοτική μορφή Υποστηριζόμενης Απασχόλησης και η πιο ενδεδειγμένη για τα άτομα με ζητήματα ψυχικής υγείας, καθώς και για όσους η εργασιακή ένταξη αποτελεί πρόκληση. Πολύ συχνά οι διαφορές των παραπάνω μεθόδων αφορούν τον τρόπο παροχής υποστήριξης (Ατομική ή Ομαδική Υποστηρικτική στην Εργασία, Καθοδηγητής Εργασίας ή Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας) και στις ιδιαίτερες συνθήκες του εργασιακού χώρου (επιλεκτική τοποθέτηση εργαζόμενου, διασκορπισμένοι θύλακες, κινητά πληρώματα κ.α.).

Είναι σημαντικό εδώ να διευκρινιστεί ότι η εργασιακή ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα βρίσκεται σε διαδικασία ωρίμανσης τα τελευταία 10 χρόνια που οι παραπάνω μέθοδοι υποστήριξης για την εργασιακή ένταξη έχουν ένα αυστηρό πλαίσιο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους. Οι πειραματισμοί των διαφόρων μοντέλων με συνδυαστικές μεθόδους είναι αναπόφευκτη εφόσον το νομοθετικό πλαίσιο πολλών χωρών δεν επιτρέπει ή έχει ξεκινήσει καθυστερημένα τη θεσμοθέτηση απαραίτητων δομών, μεθοδολογιών και εργαλείων, ενώ ιδιαίτερης σημασίας είναι οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στην ευαισθητοποίηση της ανοιχτής αγοράς, ενός παράγοντα κρίσιμου στην επιτυχία της κοινωνικής ένταξης. Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι πολλές από αυτές τις μεθόδους έχουν σχεδιαστεί για άτομα με αναπηρίες χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, γεγονός που οδηγεί σε χαμηλά ποσοστά αποτελεσματικότητας και αναγκαστική προσαρμογή των θεωρητικών εργαλείων. Οι υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής θα πρέπει να ακολουθούν το πνεύμα των μεθόδων έως ένα βαθμό (έμφαση στην εκπαίδευση, στην ασφάλεια ή/και στην κοινωνικοποίηση), αλλά συχνά καλούνται να δράσουν και συνδυαστικά προκειμένου να εξυπηρετήσουν εξατομικευμένα τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

2.4 Κοινωνική Επιχείρηση και Μονάδα Ψυχικής Υγείας: Ο Διπλός Ρόλος των Κοι.Σ.Π.Ε.

Η κοινωνική οικονομία γνωστή και ως αλληλέγγυα οικονομία είναι ένας τομέας οικονομικής δραστηριότητας ιδιαίτερα δημοφιλής και διαχρονικός κυρίως στις χώρες της Μεσογείου. Οι Συνεταιρισμοί αποτελούσαν πάντα μια διαδεδομένη μορφή οικονομικής και κοινωνικής υποστήριξης σε δύσκολες χρονικές περιόδους που η εργασιακή ένταξη του πληθυσμού αντιμετώπιζε προβλήματα. Σήμερα η συζήτηση συχνά επικεντρώνεται στους ευάλωτους

---

¹⁰ Βλ. Λάγγας Οδυσσέας (2018) Διερευνώντας την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία. Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, U.S. Department of Labor, Office of Disability Employment Policy website (2021), και R. Allison, J. Hyatt, L. Owens, K. A. Clark, & D. W. Test. (2017). Competitive Integrated Employment (CIE) Toolkit National Technical Assistance Center on Transition. University of North Carolina.

πληθυσμούς και σε πολιτικές που εστιάζουν, από τη μια πλευρά στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και από την άλλη στη μετάβαση από παθητικές σε ενεργητικές μορφές απασχόλησης.¹¹ Και οι δύο αυτές μορφές κοινωνικής πολιτικής έχουν ως στόχο την καταπολέμηση του αποκλεισμού και τη διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω της εργασιακής ένταξης. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, αναγνωρίζεται η αξία τους καθώς στοχεύουν στο να εξασφαλίσουν όχι μόνο ίσα δικαιώματα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην ανοιχτή αγορά εργασίας αλλά και στο να προστατέψουν το αναφαίρετο δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, στην ίση μεταχείριση, την ανεξάρτητη διαβίωση και αυτονομία και στην πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία, με σεβασμό και εκτίμηση της συνεισφοράς τους στην κοινωνική και οικονομική πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹²

Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα ορίζεται από τον νόμο 4430/2016 (ΦΕΚ Α' 205/31-10-2016,) που ήρθε να ρυθμίσει το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο (2716/1999 ΦΕΚ Α' 96/17-5-1999, 019/2011, ΦΕΚ Α' 216/30.9.2011), σχετικά με τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην «ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΩΝ 2019-2020» αναφέρει ότι: «η κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί σήμερα σημαντικό μοχλό ανάπτυξης των κοινωνιών και διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στον τομέα της απασχόλησης, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση του κοινωνικού κεφαλαίου(...). Χαρακτηριστικά στην έκθεση αυτή περιλαμβάνεται το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που μεταξύ άλλων αναφέρει ότι «οι κοινωνικές και αλληλέγγυες επιχειρήσεις προσφέρουν ένα επιχειρηματικό μοντέλο για τον 21^ο αιώνα το οποίο εξισορροπεί τις οικονομικές και τις κοινωνικές ανάγκες»¹³. Ιδιαίτερα στις συνθήκες της πανδημίας που οι δείκτες εργασίας έχουν επηρεαστεί παγκοσμίως, η προώθηση και ένταξη εργατικού δυναμικού που έως τώρα έμενε αποκλεισμένο, αποτελεί στρατηγική θέση των Ευρωπαϊκών πολιτικών εργασίας.¹⁴

Στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης και ενεργούς συμμετοχής σε οικονομικές δραστηριότητες των ψυχικά ασθενών θεσπίστηκε και καθιερώθηκε με το ν. 2716/1999 «Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας» η σύσταση των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης για την εφαρμογή μέτρων κοινωνικής ένταξης και συγκεκριμένα την κάλυψη των κοινωνικών και εργασιακών αναγκών των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Σήμερα οι ΚοιΣΠΕ υπάγονται και στο ν. 4430/2016, άρθρο 3 & 14 και το άρθρο 23 του ν. 4488/2017. Από τη δημιουργία του πρώτου Κοι.Σ.Π.Ε. πανελλαδικά στο ιστορικό νησί της Λέρου το 2002 και την ίδρυση το 2011 του πρώτου Δευτεροβάθμιου οργάνου για φορείς Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα, την Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοι.Σ.Π.Ε. (Π.Ο.Κοι.Σ.Π.Ε.), και έως σήμερα το οικοσύστημα των Συνεταιρισμών έχει φτάσει τους 30 με πιο πρόσφατη τη σύσταση

---

¹¹ Βλ. Adam, Sofia & Papatheodorou, Christos (2010). Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός: Μια κριτική προσέγγιση. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Αδάμ Σοφία (2012) Κοινωνική οικονομία και ενεργητικές πολιτικές ένταξης. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, και Λογαράς Δημήτρης (2013) Εργασία, Απασχόληση και Αναπηρία, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.

¹² European Parliament (18/6/2020). Resolution on the European Disability Strategy post2020.

¹³ European Parliament (5/7/2018). Statute for social and solidarity-based enterprises.

¹⁴ European Commission: Joint Employment Report 2021

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

του Συνεταιρισμού ΘΥΑΜΙΣ στα Ιωάννινα (2019), ενώ παράλληλα αναπτύσσονται από φορείς πρωτοβουλίες και προπαρασκευαστικές διαδικασίες που δυνητικά θα μπορέσουν να ολοκληρώσουν το δίκτυο με τη δημιουργία 12 ακόμα Κοι.Σ.Π.Ε. στην ελληνική επικράτεια, καλύπτοντας νευραλγικές γεωγραφικές ζώνες που μαστίζονται από υψηλά ποσοστά ανεργίας των ψυχικά ασθενών αλλά και του γενικού πληθυσμού.

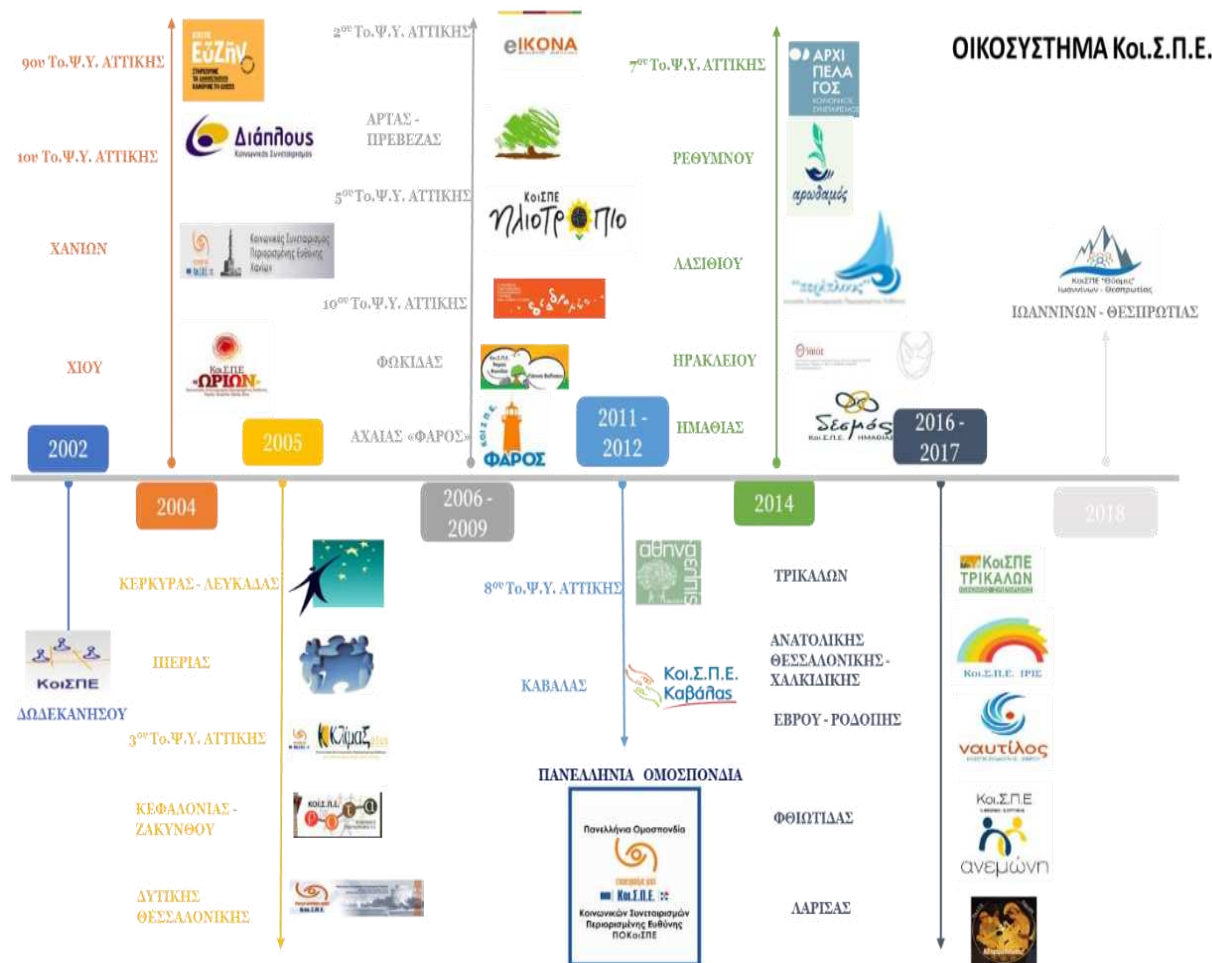
Οι Κοι.Σ.Π.Ε. με ιδρυτικούς σκοπούς «την κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση και την επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα και το να συμβάλλουν στη θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια» προβάλλουν τα ιδανικά της ένταξης και της θεραπείας και γίνονται οι πρώτοι φορείς που αναλαμβάνουν συστηματικά την επαγγελματική αποκατάσταση αυτού του πληθυσμού στην Ελλάδα. Είναι άξιο αναφοράς ότι σαν φορείς επιτελούν σημαντικό έργο προς αυτήν την κατεύθυνση και ως Συνεταιρισμοί κοινωνικής ένταξης έχουν ενταχθεί στο νεοσύστατο Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (2018), ενώ παράλληλα προβλέπεται η περαιτέρω ενίσχυση και προώθηση του θεσμού όπως χαρακτηριστικά περιλαμβάνεται στους άξονες του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ψυχική Υγεία που εισηγείται το Υπουργείο Υγείας.¹⁵

---

¹⁵ Εθνική Επιτροπή για την Ψυχική Υγεία (2021). Οι Δέκα Θεματικοί Άξονες για τη Διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Ψυχική Υγεία.

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

Ως μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και ταυτόχρονα κοινωνικής ένταξης αναλαμβάνει το έργο της αποκατάστασης, της αυτονομίας και της ενδυνάμωσης των ατόμων προσφέροντας δυνατότητες βελτίωσης των ατομικών και κοινωνικών τους δεξιοτήτων, που όπως ήδη έχει αναφερθεί προσφέρει πολλαπλά οφέλη και στην πορεία τις ασθένειάς τους, γεγονός που αποτυπώνεται σε μεγαλύτερη σταθεροποίηση και λιγότερες υποτροπές στην υγεία τους. Παράλληλα στο πεδίο της ένταξης στην εργασιακή και κοινωνική ζωή, δημιουργούνται ευκαιρίες πρόσβασης σε μια λειτουργική ζωή μέσα από την οικονομική ασφάλεια και τη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων που προσφέρει η εργασία.

Βλέπουμε λοιπόν ότι και ο κοινωνικός αντίκτυπος των Συνεταιρισμών είναι ευδιάκριτος. Αφενός απευθύνεται σε μια πληθυσμιακή ομάδα που κινδυνεύει από τον κοινωνικό αποκλεισμό και το κοινωνικό στίγμα, αφετέρου αποτελεί ένα μέσο καταπολέμησης και πρόληψης αυτού του αποκλεισμού. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις και ενισχύει τις αρχές της αλληλέγγυας οικονομίας που έχει ως πρωταρχικό στόχο όχι το κέρδος αλλά το κοινωνικό όφελος. Ενημερώνει και εκπαιδεύει το κοινωνικό σύνολο σε έναν άλλο τρόπο σκέψης όπου οι άνθρωποι πόροι αξιοποιούνται, η

γνώση διαδίδεται και τα δικαιώματα είναι συνολική υπόθεση της κοινότητας. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση «Είναι ο τομέας αυτός της οικονομίας που τοποθετεί τους ανθρώπους στην πρώτη θέση, επενδύει τα κέρδη προς όφελος του κοινωνικού σκοπού και προωθεί τη συμμετοχική μορφή διακυβέρνησης». ¹⁶ Με περισσότερα από 20 χρόνια εμπειρίας και τεχνογνωσίας οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης βρίσκονται σήμερα εν όψει των προκλήσεων και ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου οικονομικού γίνεσθαι, όπως αυτό που σημειώνεται στη χώρα την τελευταία δεκαετία. Επομένως κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση της διοικητικής και διαχειριστικής τους ικανότητας που θα τους κάνει πιο ανταγωνιστικούς αλλά και παράλληλα θα ενισχύσει την ποιότητα των υπηρεσιών τους, όπως ορίζει ο διπτός ρόλος τους.

---

¹⁶ European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Commission Work Programme 2021

---

3 Υποστηριζόμενη Απασχόληση

3.1 Θεωρητικό Υπόβαθρο

Όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα η εργασιακή συμβουλευτική προς τους λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας επικεντρώνεται:

α) στην ενίσχυση και εκμάθηση δεξιοτήτων στα πλαίσια ενός προστατευμένου περιβάλλοντος (εργαστήρια κ.α.)

β) στην εργασιακή απορρόφηση και υποστήριξη σε ελεγχόμενους εργασιακούς χώρους (Συνεταιρισμοί ένταξης)

γ) στην υποστηρικτική συμβουλευτική πριν, κατά τη διάρκεια και με το τέλος της εργασιακής σχέσης στην ανοιχτή αγορά (Υπηρεσίες Υποστηριζόμενης Απασχόλησης).

Από τις τρεις αυτές μορφές θα ασχοληθούμε με την τελευταία καθώς κρίνεται σημαντική η θεσμοθέτηση υπηρεσιών υποστήριξης για την ένταξη των ατόμων στην εργασία και στη διατήρησή της, ενώ ειδικά για τις ψυχοκοινωνικές διαταραχές οι υπηρεσίες αυτές έχουν αποδειχτεί ιδιαίτερα αποτελεσματικές όταν είναι εξατομικευμένες, ανταποκρίνονται στις ανάγκες και αναδεικνύουν τις δεξιότητές των ατόμων αυτών. Αυτήν την ανάγκη για διαρκή, εξατομικευμένη και αποκαταστασιακή υπηρεσία υποστήριξης στην απασχόληση, έρχεται να καλύψει η μέθοδος της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης (Supported Employment).

Τι είναι όμως η Υποστηριζόμενη απασχόληση; Ορίζεται ως η υπηρεσία που έχει στόχο την εύρεση και διατήρηση έμμισθης εργασίας στην ανοιχτή αγορά, ορισμός που είναι και ο πιο κοινά αποδεκτός σε ευρωπαϊκό επίπεδο και παγκοσμίως. Η Υποστηριζόμενη απασχόληση θεωρείται μέρος της ευρύτερης βιβλιογραφίας για την επαγγελματική αποκατάσταση και δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά σε πληθυσμούς με ψυχοκοινωνικά προβλήματα αν και μελέτες έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά της στην συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Πρόκειται για ένα θεωρητικό πλαίσιο εργασιακής ένταξης που υποστηρίζει όλα τα άτομα ανεξάρτητα από το είδος αναπηρίας στην εύρεση ανταγωνιστικής απασχόλησης χωρίς να πρέπει να ολοκληρώσουν κάποιο πρόγραμμα θεραπείας ή κατάρτισης ενώ φροντίζει για τη διαρκή υποστήριξη τους καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας έως πλέον να μην είναι απαραίτητο. Κατά την εφαρμογή της συχνά ο όρος δεν είναι ευκρινής καθώς δεν αναφέρεται αποκλειστικά στην αποκατάσταση αλλά και στην επίτευξη του κύριου αποτελέσματος, που είναι η εύρεση και διατήρηση μισθωτής απασχόλησης στην ανοιχτή αγορά εργασίας.¹⁷

---

¹⁷ Frederick DE, VanderWeele TJ (2019). Supported employment: Meta-analysis and review of randomized controlled trials of individual placement and support. PLoS ONE 14(2): e0212208.

Ως μέθοδος, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση Υποστηριζόμενης Απασχόλησης θεμελιώνεται από (α) την έμφαση στην έμμισθη εργασία, (β) την έμφαση στην ελεύθερη αγορά εργασίας και (γ) τη συνεχή και εξατομικευμένη υποστήριξη του ατόμου, αλλά και του εργοδότη, πριν κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της εργασιακής σχέσης.

Οι κύριες αρχές της σύμφωνα με τη βιβλιογραφία συνοψίζονται στα παρακάτω:

- ⇒ Κάθε άτομο που θέλει να εργαστεί είναι επιλέξιμο.
- ⇒ Στόχος είναι οι ανταγωνιστικές θέσεις εργασίας.
- ⇒ Οι υποστηριζόμενες υπηρεσίες απασχόλησης συνδυάζονται με υπηρεσίες ψυχικής υγείας.
- ⇒ Παρέχεται εξατομικευμένη παροχή συμβουλών (για την αντιμετώπιση ανησυχιών σχετικά με πιθανή απώλεια παροχών υγείας και πληρωμών αναπηρίας).
- ⇒ Η αναζήτηση εργασίας ξεκινά αμέσως μόλις το άτομο εκδηλώσει ενδιαφέρον για εργασία.
- ⇒ Οι εργασιακοί σύμβουλοι χτίζουν σχέσεις με εργοδότες.
- ⇒ Οι εξατομικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης της εργασίας δεν περιορίζονται χρονικά (πριν και κατά τη διάρκεια της απασχόλησης).
- ⇒ Οι ατομικές προτιμήσεις γίνονται σεβαστές (αυτό εστιάζει αποτελεσματικά την αναζήτηση εργασίας σε θέσεις που χρησιμοποιούν τα δυνατά σημεία και τις δεξιότητες του ατόμου και που ευθυγραμμίζονται με τα ενδιαφέροντά του / της.¹⁸

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της υπηρεσίας που είναι η έμμισθη εργασία, η ασφάλιση των εργαζομένων, καθώς και η διατήρηση των θέσεων εργασίας μέσω υποστήριξης τόσο των εργαζομένων όσο και των εργοδοτών, προτείνονται τα ακόλουθα πέντε στάδια:

- (1) Δέσμευση του πελάτη-ωφελούμενου,
- (2) Δημιουργία επαγγελματικού προφίλ,
- (3) Στήριξη στην εύρεση εργασίας,
- (4) Δέσμευση εργοδότη,
- (5) Συμβουλευτική υποστήριξη εντός και εκτός της θέσης εργασίας.

Κάθε στάδιο θεωρείται ότι ενέχει τη δική του σημαντικότητα και δεν παραλείπεται, παρ' όλα αυτά ο χρόνος διάρκειας του κάθε σταδίου εξαρτάται από τις εξατομικευμένες ανάγκες της κάθε περίπτωσης.

Η μέθοδος της Υποστηριζόμενης απασχόλησης βρήκε σημαντική στήριξη στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 παρόλη την καθολική έλλειψη νομοθετικού πλαισίου που να καθορίζει

---

¹⁸ Sherman L. J., Lynch S. E., Teich J., and Hudock W. J. (2014). Availability Of Supported Employment in Specialty Mental Health Treatment Facilities and Facility Characteristics. The CBHSQ Report. Rockville (MD): Substance Abuse and Mental Health Services Administration.

τους τρόπους οργάνωσης, λειτουργίας και χρηματοδότησης των φορέων παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό έχει περιορίσει σημαντικά τη διεύρυνση, ανάπτυξη και τη δυνατότητα παρακολούθησης της εξέλιξής της.¹⁹ Παρ' ότι ως τώρα έχει αποδειχθεί ότι ακόμα και σε διαφορετικές εργασιακές συνθήκες και με διαφορετικά εργαλεία σημειώνεται σημαντική βελτίωση στην αποκατάσταση ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, εντούτοις η οικονομική ενίσχυση της είναι περιορισμένη. Ιδιαίτερα όσον αφορά στην περίπτωση της Ελλάδας, όπως αναφέραμε, η απουσία αυτή θεσμικού, νομικού και σταθερού οικονομικού πλαισίου μεθοδεύει την υπονόμευση όχι μόνο της εφαρμογής της υπηρεσίας αυτής, αλλά και την δυσκολία γενικά της επανένταξης ατόμων με αναπηρίες και πιο συγκεκριμένα ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Επιπλέον, από τις προαναφερόμενες μελέτες διαπιστώνεται μια σημαντική έλλειψη σε σύγχρονα στατιστικά και ποιοτικά στοιχεία τα οποία θα οδηγήσουν σε εμπειριστατωμένα αποτελέσματα και διαπιστώσεις, προκειμένου στη συνέχεια να δημιουργηθούν στέρεες βάσεις για την ανάπτυξη και εξέλιξη της.

Η υποστήριξη στην απασχόληση των Μελών Κατηγορίας Α', στην οποία ανήκουν οι εργαζόμενοι αυτού του πληθυσμού, αποτελεί υπηρεσία- αναπόσπαστο κομμάτι για την ομαλή λειτουργία των Κοι.Σ.Π.Ε. ως Μονάδες Ψυχικής Υγείας. Παρ' ότι δεν εντάσσεται σε κάποια προϋπόθεση για τη λειτουργία τους όλοι οι Κοι.Σ.Π.Ε. προσφέρουν αυτήν την υπηρεσία και όπως δείχνει και η έρευνα που ακολουθεί δεν συμπεριλαμβάνεται ρητά στον στρατηγικό σχεδιασμό τους η ανάπτυξη και βελτίωση αυτών των υπηρεσιών. Και ενώ βιβλιογραφικά και από τη διεθνή πρακτική η εξατομικευμένη μέθοδος στην Υποστηριζόμενη Απασχόληση έχει αναγνωριστεί ως η πιο αποτελεσματική, η έλλειψη θεσμικού πλαισίου αλλά και η ιδιαιτερότητα του διπτού ρόλου των Κοινωνικών Συνεταιρισμών έχει οδηγήσει στο ότι η μέθοδος αναγκαστικά προσαρμόζεται στην προσέγγιση αλλά και στους περιορισμούς του εκάστοτε Συνεταιρισμού ή ενίοτε στο να μην μπορεί να εφαρμοστεί στο σύνολό της.

3.2 Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Διεθνείς Καλές Πρακτικές

Στη συνέχεια γίνεται μια ανασκόπηση της σύγχρονης βιβλιογραφίας και των διεθνών πρακτικών που εφαρμόζονται προκειμένου να εκτιμήσουμε πως οι πρακτικές που ακολουθούνται στους Κοι.Σ.Π.Ε. αποτυπώνουν τις θεωρητικές και πρακτικές εφαρμογές της Υποστηριζόμενης απασχόλησης και τις ελλείψεις που σημειώνονται για την εφαρμογή προσαρμοσμένης μεθοδολογίας στην παροχή των υπηρεσιών αυτών σχεδιασμένης για τους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς και τις ανάγκες στήριξης στην εργασία των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

---

¹⁹ Ρόκα Όλγα (2015). Εργασιακή ένταξη/ επανένταξη και αναπηρία: Οι διαδικασίες και τα αποτελέσματα της υποστηριζόμενης απασχόλησης από την οπτική των ληπτών και των επαγγελματιών-συμβούλων. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η υποστηριζόμενη απασχόληση ως το κύριο εφαρμοσμένο στην Ευρώπη μοντέλο ανεξαρτήτως πολιτικού συστήματος ή οικονομικού υπόβαθρου αποτελεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της ανεργίας των ατόμων με αναπηρίες αλλά και για την κοινωνική τους ένταξη. Ωστόσο, όπως οι έρευνες έχουν δείξει, εξαιτίας της πολυδιάστατης φύσης της, αλλά και των δύσκολων ζητημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει, άλλοτε δεν εφαρμόζεται με επιτυχία γενικώς και άλλοτε δεν εφαρμόζεται με επιτυχία για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και στη διεθνή πρακτική, για τους παραπάνω στόχους αναπτύχθηκαν επιμέρους μοντέλα προκειμένου να προσαρμόσουν το θεωρητικό εργαλείο της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο.

Το μοντέλο της Ατομικής Τοποθέτησης και Υποστήριξης (IPS) θεωρείται το πιο προσαρμοσμένο για τα άτομα με ζητήματα ψυχικής υγείας, καθώς και για όσους η εργασιακή ένταξη αποτελεί πρόκληση και επομένως ευρέως διαδεδομένο παγκοσμίως.²⁰ Όμως, δεν είναι μόνο οι εξατομικευμένες ανάγκες του κάθε ατόμου που διαφέρουν, αλλά και οι ανάγκες και οι δυνατότητες της κάθε χώρας. Το διαφορετικό νομικό και κοινωνικό πλαίσιο έχει οδηγήσει σε διαφορετικές μορφές Υποστηριζόμενης Απασχόλησης ανά τον κόσμο, γεγονός που κυρίως οφείλεται στις πρακτικές που υιοθετούνται προκειμένου οι ιδιωτικοί και δημόσιοι φορείς που την εφαρμόζουν να μπορούν να τις προσαρμόσουν στα εν λόγω πλαίσια.

Επομένως συχνά γίνεται αναφορά σε διαφορετικά μοντέλα Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που δεν αλλοιώνουν την ουσία της μεθόδου, αλλά ευθύνονται για τις διαφορετικές πρακτικές και τη δυσκολία στην σύγκριση και ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών μεταξύ των χωρών που την εφαρμόζουν. Τα διαθέσιμα προγράμματα υποστηριζόμενης απασχόλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρέχουν υπηρεσίες όπως εκπαίδευση σε θέματα εργασίας, οικονομική υποστήριξη εργοδοτών και μετακίνησης των εργαζομένων από και προς την εργασία, αλλά και συνεχή συμβουλευτική υποστήριξη των εργαζομένων για την αποφυγή υποτροπής και εγκατάλειψης της εργασίας. Συγκριτικές μελέτες στον τομέα αυτό επισημαίνουν τη σημασία της σταθερής χρηματοδότησης, της εξασφάλισης έμμισθης εργασίας και ασφάλισης από την πρώτη μέρα ενώ σημαντική κρίνεται και η διαρκής εκπαίδευση και επιδίωξη βελτίωσης των δεξιοτήτων των υποψηφίων και ήδη εργαζομένων.²¹

Στην Ελλάδα τα ελάχιστα προγράμματα που υφίστανται υλοποιούνται απουσία εθνικού προγράμματος, αλλά και κάποιας κεντρικής χρηματοδότησης. Δεδομένης της έλλειψης εθνικού σχεδιασμού αλλά και νομοθετικού πλαισίου έχει περιοριστεί σημαντικά η διεύρυνση, ανάπτυξη και η δυνατότητα παρακολούθησης της εξέλιξης της και σε αντίθεση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες,

---

²⁰ Βλ. IMPEProject Erasmus (2018). Βελτίωση των ατόμων με θέματα ψυχικής υγείας στην εκπαίδευση και την εργασία. και Mueser, Kim & Drake, Robert & Bond, Gary. (2016). Recent advances in supported employment for people with serious mental illness. Current Opinion in Psychiatry. 29. 196-201.

²¹ European Union Study (2012). Supported Employment for people with disabilities in the EU and EFTA-EEA good practices and recommendations in support of a flexicurity approach.

εξαιτίας του οποίου η εφαρμογή της είναι περιορισμένη και ιδιότυπη. Όπως θα δούμε και πιο αναλυτικά στο Παραδοτέο 2.1.2 αυτή τη στιγμή λειτουργούν πανελλαδικά περιορισμένα Γραφεία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης από Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις (όπως η ΠΕΨΑΕΕ, ΕΛΕΤΥΠΕ κ.λπ.), αλλά και σε ελάχιστους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης με στόχο την υποστήριξη στην απασχόληση των εργαζομένων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Και ενώ η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα στην οποία η υποστηριζόμενη απασχόληση χρήζει ενίσχυσης θεσμικής, οικονομικής και νομικής, άλλες χώρες όπως η Φινλανδία ή η Γερμανία, αλλά και ο Καναδάς φαίνεται να προωθούν την εργασιακή ένταξη και να μετατρέπονται σε πρότυπα μέσω των καλών πρακτικών που εφαρμόζουν. Η υιοθέτηση και προσαρμογή των καλών πρακτικών στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εθνικού νομοθετικού αλλά και κοινωνικο-δημογραφικού πλαισίου της χώρα εφαρμογής δύναται να εξασφαλίσει την υποστήριξη, διατήρηση και επιτυχία της υπηρεσίας αυτής. Ακολουθεί ο **Πίνακας 2** με την ενδεικτική συγκριτική μελέτη των πλαισίων σε 5 Ευρωπαϊκές χώρες που υλοποιούν ολοκληρωμένες δημόσιες υπηρεσίες (Φινλανδία, Γερμανία) ή κρατικά προγράμματα Υποστηριζόμενης απασχόλησης (Πολωνία, Ισπανία, Κύπρος) στα οποία διαφαίνονται και οι βασικές διαφοροποιήσεις στο εθνικό μοντέλο κάθε χώρας ως προς τους τομείς δραστηριότητας, τη χρηματοδότηση, στελέχωση, τις υπηρεσίες, διάρκεια αλλά και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού στον οποίο απευθύνεται.

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στις διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών που υλοποιούν την Υποστηριζόμενη απασχόληση η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου σε εθνικό επίπεδο διευκολύνει την ολοκληρωμένη παρέμβαση (Φινλανδία), ενώ σε αντίθετη περίπτωση που η χρηματοδότηση και η διάρκεια είναι περιορισμένη (Πολωνία, Κύπρος), οι υπηρεσίες μειώνονται ενώ η Υποστηριζόμενη Απασχόληση μπορεί και να υλοποιείται συνδυαστικά με άλλες μεθόδους όπως η προστατευόμενη εργασία (Ισπανία). Τέλος η ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών όπως συναντάται στη Γερμανία έχει δεχτεί κριτικές για την ανάθεση της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης σε ιδιωτικά γραφεία όπου οι επαγγελματίες σύμβουλοι δύνανται να αλλάζουν τακτικά γεγονός που πλήττει τη παρακολούθηση της υποστήριξης εφόσον ο ωφελούμενος αναγκάζεται να αλλάζει συχνά Υποστηρικτή εργασίας.

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και στη διεθνή πρακτική, οι επιμέρους μέθοδοι διαμορφώθηκαν με τρόπο ώστε να προσαρμόσουν το θεωρητικό εργαλείο της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο. Παρόλες τις διαφοροποιήσεις η Υποστηριζόμενη Απασχόληση, θα πρέπει ιδανικά να είναι πάντα εξατομικευμένη και στόχος να είναι η στήριξη του ατόμου στην εύρεση και διατήρηση θέσης στην ανοιχτή αγορά εργασίας και η οποία θα πρέπει σιγά σιγά να εξασθενεί προκειμένου να θεωρείται αποτελεσματική η εργασιακή του ένταξη και η αποκαταστασιακή της αξία.²²

Μέθοδοι και εργαλεία που δεν λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά, ανάγκες και δεξιότητες των ατόμων και δεν χαρακτηρίζονται από σταδιακή ενδυνάμωση της αυτονομίας τους στην ευρύτερη αγορά εργασίας, δημιουργούν γκρίζες ζώνες μεταξύ προστατευμένης και

---

²² European Union of Supported Employment Toolkit -EUSE (2010).

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

υποστηριζόμενης απασχόλησης και δεν θεωρούνται προσαρμοσμένες για τους λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας ούτε ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην εργασιακή και κατά επέκταση κοινωνική τους ένταξη και ανεξάρτητη διαβίωση.

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΜΟΝΤΕΛΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (2021)							
ΧΩΡΑ	ΟΝΟΜΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ (Helsinki)	<u>SUPPORTED EMPLOYMENT SERVICE</u>	1. Εστιατόρια και τροφοδοσία, 2. Υπηρεσίες αλληλογραφίας 3. Συντήρηση ακινήτων 4. ΤΠΕ 5. Λιανική 6. Logistics	1. Επαγγελματική κατάρτιση που στοχεύει κυρίως στην εύρεση εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης 2. Υποστήριξη στην εργασία πραγματοποιείται ξεχωριστά	1. Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου 2. Καθοδηγητής Εργασίας (Εξωτερικός Πάροχος)	Η υπηρεσία είναι δωρεάν για εργαζόμενους και εργοδότες. Χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από τον Δήμο του Ελσίνκι και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Ανά περίπτωση επιδοτείται μέρος του μισθού, ενώ προβλέπεται επιδότηση για τη μεταφορά, ενοικίου, προσαρμογής εργασιακού περιβάλλοντος κ.α.	Δεν υπάρχει καθορισμένος χρόνος στην παροχή της υπηρεσίας	1. Άνω των 18 2. Κάτοικοι Ελσίνκι 3. Διανοητική αναπηρία, αυτισμό, ADHD / DD, δυσφασία, διάχυτη ή πολύμορφη αναπτυξιακή διαταραχή ή άλλη που δεν λαμβάνουν επίδομα αναπηρίας. 4. Σε περίπτωση επιδόματος καλύπτεται από την Κοιν. Ασφάλιση
ΙΣΠΑΝΙΑ (Badajoz)	<u>ASOCIACION PROINES SALUD MENTAL</u>	1. Επιχειρήσεις Αγροτικού τομέα 2. Δημοτικές Υπηρεσίες 3. Συσκευασία και συναρμολόγηση	1. Προστατευόμενη Απασχόληση 2. Εκπαίδευση 3.Υποστήριξη στην Εύρεση και Διατήρηση Εργασίας 4. Εθελοντισμός 5. Υποστήριξη στις οικογένειες	1. Κοιν. Λειτουργοί 2. Ψυχολόγοι 3. Εργοθεραπευτής	Η υπηρεσία είναι δωρεάν. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Δήμο της Εξτρεμαδοούρα, τη Διεύθυνση Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Προβλέπονται επιδότηση μετακίνησης, στέγασης, επίδομα αναπηρίας κ.α. ενώ ο εργοδότης λαμβάνει επιδότηση για τη διαμόρφωση του εργασιακού περιβάλλοντος, φοροαπαλλαγές κλπ.	Έως και 30 μήνες	Άτομα με διάγνωση (33%) σοβαρής ψυχικής διαταραχής, σε ηλικία εργασίας και με ανάγκες υποστήριξης στην εργασία και την επαγγελματική ένταξη, ενταγμένος στο Μητρώο του Οργανισμού Απασχόλησης
<p>ΜΕΘΟΔΟΣ</p> <p>Προγράμματα και Δράσεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> Πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού Εκπαίδευση στη διεκπεραίωση της εργασίας Εκπαίδευση σε τεχνικές αναζήτησης εργασίας Υποστήριξη για εκπαίδευση Εργαστήριο κοινωνικο- εργασιακών δεξιοτήτων 					<ol style="list-style-type: none"> Υποστήριξη στο χώρο εργασίας Ενεργή αναζήτηση εργασίας Παρέμβαση στις οικογένειες σχετικά με την εργασία και την επαγγελματική ένταξη Αναζήτηση, Ενημέρωση και Στήριξη Επιχειρήσεων Εργαστήριο βασικών εργασιακών συνηθειών 		

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

ΧΩΡΑ	ΟΝΟΜΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΓΕΡΜΑΝΙΑ (Sachsen)	<u>SOZIALE FÖRDERWERK E. V.</u>	1. Ενέργεια/ Περιβάλλον 2. Φαρμακευτικός Τομέας 3. Τραπεζικές υπηρεσίες 4. Εκπαιδευτικά Ιδρύματα 5. Εταιρείες Μεταφορών 6. Άλλες επιδοτούμενες επιχειρήσεις	1.Επαγγελματικός προσανατολισμός 2. Εκπαίδευση 3. Υποστήριξη στην Εύρεση και Διατήρηση Εργασίας 4. Κατ' οίκον συμβουλευτική για εργοδότες/εργαζόμενους/ οικογένεια	1. Καθοδηγητής Εργασίας 2. Εξειδικευμένοι Σύμβουλοι	Μέσω συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ή ιδιωτική συνδρομή του ωφελούμενου. Προβλέπεται επίσης επιδότηση εξόδων για μεταφορά/ στέναση και ευέλικτη εργασία. Η υπηρεσία είναι δωρεάν για τον εργοδότη ενώ προβλέπεται επιδότηση της επιχείρησης για μισθούς, άδειες, διαμόρφωση εργασιακού χώρου, απαλλαγή φόρων	Διαρκεί όσο και η εργασιακή σχέση με δυνατότητα επανεξέτασης της ανάγκης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας	Άτομα με ελαφρείς και μέτριες μαθησιακές δυσκολίες, διανοητικές αναπηρίες, Μαθησιακές δυσκολίες, ψυχική ασθένεια ή / και προβλήματα συμπεριφοράς. Είναι υποχρεωτική η συμμετοχή για την χορηγία επιδόματος αναπηρίας
	ΜΕΘΟΔΟΣ 1. Προσδιορισμός δεξιοτήτων, ικανοτήτων και ενδιαφερόντων των συμμετεχόντων 2. Εύρεση κατάλληλης εταιρείας 3. Εργασία και εκπαίδευση στο χώρο εργασίας 4. Διαμεσολάβηση και εκπαίδευση κοινωνικών και προσωπικών δεξιοτήτων για επαγγελματική ζωή				5. Προετοιμασία της μετάβασης στην απασχόληση 6. Υποστήριξη στην επίλυση προβλημάτων στην εργασία 7. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν εκπαιδευτικά ή μεταβατικά επιδόματα. Χρηματοδοτούνται επίσης τα απαραίτητα έξοδα ταξιδιού, το μεσημεριανό γεύμα και, αν είναι απαραίτητο, τα ρούχα εργασίας		
ΠΟΛΩΝΙΑ (Kraków)	<u>OGNISKO</u>	1. Επιχειρήσεις με Καπνικά Είδη 2. Πανεπιστήμια 3. Εστίαση 4. Ενοικιάσεις Εξοπλισμού 5. Συστήματα συναγερμών 6. Εμπόριο μηχανών κ.α.	1. Δημιουργία επαγγελματικού προφίλ 2. Υποστήριξη πριν από την απασχόληση 3.Εργαστήρια και ομαδική εκπαίδευση 4. Ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη 5. Υποστήριξη στην απασχόληση 6. Συμμετοχή εργοδότη και συνεργασία με την αγορά εργασίας	1. Καθοδηγητής Εργασίας, 2. Εργασιακοί Σύμβουλοι 3. Ψυχολόγοι, 4. Συντονιστές Προγράμματος	Τα προγράμματα χρηματοδοτούνται από το Κρατικό ταμείο για την αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες, την Χριστιανικής Ένωση ατόμων με ειδικές ανάγκες "Ognisko". Προβλέπεται ποσόστωση εργασίας. Για τον εργοδότη προβλέπονται οικονομικά κίνητρα για διαμόρφωση επαγγελματικού χώρου παροχή αδειών ανάρρωσης, επιδότηση μισθών	Για όσο υπάρχει ανάγκη	1. Πιστοποιητικό αναπηρίας 2.Εργαζόμενοι ενταγμένοι σε πρόγραμμα υποστηριζόμενης απασχόλησης ή άνεργοι σε ηλικία της επαγγελματικής δραστηριότητας. 3. Προθυμία συμμετοχής στο έργο που προκύπτει από την ανάγκη υποστήριξης ενός προπονητή στην απασχόληση
	ΜΕΘΟΔΟΣ Δραστηριότητες: 1. Αξιολόγηση των ικανοτήτων των εργαζομένων 2. Ανάπτυξη ενός Ατομικού Επαγγελματικού Προφίλ και Ατομικού Σχεδίου Δράσης 3. Εφαρμογή ατομικής και ομαδικής κατάρτισης πρακτικών και δεξιοτήτων 4. Υποστήριξη των καθοδηγητών εργασίας πριν και κατά τη διάρκεια της απασχόλησης 5. Ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη 6. Παρακολούθηση της αγοράς εργασίας 7. Διεκπεραιώνει τη διαδικασία πρόσληψης που ταιριάζει στις δεξιότητες και προτιμήσεις του υποψηφίου 8. Στηρίζει τον εργαζόμενο ώστε να εξοικειωθεί με το εύρος των καθηκόντων του και παρέχει άμεση βοήθεια στην εκτέλεση των καθηκόντων κατά την εργασία αμέσως μετά την πρόσληψη (ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες)				9. Παρέχει υποστήριξη στον εργαζόμενο και βοήθεια στην προσαρμογή στο εργασιακό τους περιβάλλον 10. Προετοιμάζει τους συνεργάτες των εργαζομένων για τη συνεργασία τους με το άτομο. 11. Παρακολουθεί την απόδοση του εργαζομένου με τακτική επαφή και διαθεσιμότητα του καθοδηγητή εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησης 12. Εφαρμόζει μέτρα παρέμβασης εάν υπάρχουν προβλήματα με την απόδοση της εργασίας, αλλαγές στο πεδίο των καθηκόντων κ.λπ. 13. Παρέχει οργανωτική και νομική βοήθεια όσον αφορά τις ανάγκες των εργαζομένων που συνδέονται με την εργασιακή απόδοση του ατόμου 14. Υποστηρίζει τον εργαζόμενο στη λήψη πληροφοριών σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης.		
ΚΥΠΡΟΣ (Λεμεσός)	<u>ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΜΕΑ ΚΥΠΡΟΥ</u>	1.Σούπερ Μάρκετ 2. Κομμωτήρια 3. Γαλακτοβιομηχανίες 4. Αποθήκες 5. Περιοίηση κήπων 6. Πλυντήρια αυτοκινήτων	1.Παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού 2.Διαπραγμάτευση με εργοδότες για κατάλληλους όρους απασχόλησης 3.Συνεργασία με εργοδότη και υπόλοιπο προσωπικό για δημιουργία ευνοϊκού εργασιακού περιβάλλοντος 4.Παροχή καθοδήγησης/στήριξης/ κατάρτισης στο χώρο απασχόλησης	Καθοδηγητές εργασίας	Επιχορήγηση από το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες του Υπουργείου Εργασίας. Παρέχονται ανά περίπτωση έξοδα μεταφοράς, ποσόστωση απασχόλησης, επιδότηση για διαμόρφωση εργασιακού περιβάλλοντος, επιδότηση μισθών	Μέχρι την πλήρη ενσωμάτωση του ατόμου	Άτομα με αναπηρίες, κυρίως νοητική ή ψυχική αναπηρία
	ΜΕΘΟΔΟΣ						

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

1. Διερεύνηση της αγοράς για την εξεύρεση της κατάλληλης θέσης στην οποία μπορεί να εργαστεί το άτομο	5. Διαρκή επαφή και ενημέρωση της οικογένειας για την επαγγελματική εξέλιξη και απόδοση
2. Παρακολούθηση της πορείας και της εξέλιξης του ατόμου στον εργασιακό του χώρο	6. Υπηρεσία επαγγελματικού προσανατολισμού
3. Επαφή με τον εργοδότη για καταγραφή των αναγκών	7. Ενημέρωσή ατόμων για το φάσμα των επαγγελματικών επιλογών
4. Καθοδήγηση του ατόμου ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εργασίας	8. Ενημέρωση για τους τρόπους ομαλής τους ενσωμάτωσης στην εργασία και την κοινωνία

4 Μεθοδολογία υλοποίησης της έρευνας για την καταγραφή-αποτίμηση

4.1 Ανάλυση της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας για ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες

Στην παρούσα ενότητα αναλύεται η μεθοδολογία υλοποίησης της έρευνας για «την ανάπτυξη κατάλληλων και προσαρμοσμένων στις ανάγκες των Κοι.Σ.Π.Ε. εργαλείων για την Υποστηριζόμενη απασχόληση», όπως ορίζεται στην «Έκθεση εξειδίκευσης της μεθοδολογίας υλοποίησης του έργου» (Παραδοτέο 1.) Η μεθοδολογία Διαχείριση της Αλλαγής (management of change)²³ αποτελεί τη μεθοδολογική προσέγγιση ομπρέλα του έργου και έχει ως στόχο να διερευνήσει τα χαρακτηριστικά του πλαισίου αναφορικά με τα χρονικά περιθώρια, την έκταση της αλλαγής, τα στοιχεία που πρέπει να διατηρηθούν, τις διαφοροποιήσεις και την πολυμορφία του συστήματος, τη δυναμικότητα, το βαθμό ετοιμότητας για αλλαγή και τις ικανότητες των άμεσα εμπλεκομένων.

Η διάγνωση του πλαισίου και των αναγκών της αλλαγής έχει οριστεί μέσω των διαγνωστικών μελετών και διερευνητικών ενεργειών ώστε η διάγνωση των αναγκών να επικεντρωθεί στο είδος και βάθος της παρέμβασης που απαιτείται. Ιδιαίτερη έμφαση επίσης θα δοθεί και στους Κοι.Σ.Π.Ε. που θα συμμετέχουν στην πιλοτική εφαρμογή που ακολουθεί την έρευνα καθώς η κατανόηση των στοιχείων του πλαισίου λειτουργίας τους και της εσωτερικής κουλτούρας αυτής, θα συνυπολογιστούν για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της πιλοτικής αυτής εφαρμογής. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται μια διαδικασία ανατροφοδότησης όπου τα ευρήματα της έρευνας όπως αναλύονται παρακάτω τροφοδοτούν την πιλοτική εφαρμογή ενός μοντέλου Υποστηριζόμενης Απασχόλησης εξειδικευμένο για τους Κοι.Σ.Π.Ε, και με τη σειρά τους τα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής ανατροφοδοτούν την οριστικοποίηση των εργαλείων που θα συμπεριληφθούν στον Οδηγό σύστασης και εφαρμογής Γραφείου Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της πολυπλοκότητας και της ευρύτητας του έργου τα επιμέρους μεθοδολογικά εργαλεία όπως ερωτηματολόγια, οδηγοί συνέντευξης, φόρμες καταγραφής, επιλέχθηκαν και παραμετροποιήθηκαν μετά από την έρευνα γραφείου που πραγματοποιήθηκε και αναλύεται παρακάτω. Για την ορθή διεξαγωγή των ποσοτικών ερευνών επιλέχθηκε η μέθοδος της στοχευμένης δειγματοληψίας, ενώ για τις συνεντεύξεις, ακολουθήθηκε η μεθοδολογία της θεωρητικής δειγματοληψίας προκειμένου να οριστικοποιηθούν κατά τη διάρκεια της έρευνας τα κριτήρια τα οποία αναδύονται κατά την υλοποίηση της.

---

²³ Η διαχείριση της αλλαγής είναι μια μέθοδος που προτείνεται για τη Διοίκηση των επιχειρήσεων και ουσιαστικά περιλαμβάνει την εφαρμογή μίας δομημένης διαδικασίας και αντίστοιχων εργαλείων με σκοπό οι επιχειρήσεις να μεταβούν από μία υπάρχουσα κατάσταση σε μία μελλοντική προς την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

Τα αποτελέσματα της καταγραφής θα αξιοποιηθούν στην ανάπτυξη του μοντέλου και του πρακτικού οδηγού Υποστηριζόμενης Απασχόλησης. Επίσης, επιλεγμένα σημεία θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα (Δράση 2.4) προκειμένου να προβάλλεται το έργο των Κοι.Σ.Π.Ε. για την υποστηριζόμενη απασχόληση και την επαγγελματική αποκατάσταση των ΛΥΨΥ.

4.2 Κώδικας Δεοντολογίας Διεξαγωγής των ερευνών

Για την διεξαγωγή των ερευνών ακολουθήθηκαν οι παρακάτω κώδικες δεοντολογίας (ESOMAR).

1. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι **εθελοντική** και οι συμμετέχοντες διατηρούν το δικαίωμα να την **αρνηθούν** ή να **ανακαλέσουν** τη συγκατάθεσή τους και να ζητήσουν να **διαγραφούν** τα δεδομένα τους (δικαίωμα στη λήθη) για οποιοδήποτε λόγο οποιαδήποτε στιγμή.
2. Ειδικότερα η εκπόνηση της έρευνας διασφαλίζει, για κάθε άτομο, κατά την πραγματοποίηση των ποσοτικών και ποιοτικών ερευνών:
  - Το σεβασμό της προσωπικής αξιοπρέπειας.
  - Το σεβασμό των θρησκευτικών, σεξουαλικών, κοινωνικών και φιλοσοφικών του πεποιθήσεων.
  - Την απαρύκλιτη τήρηση του απορρήτου και της πλήρους ανωνυμίας απέναντι στην Αναθέτουσα Αρχή και οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο ή φορέα, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της έρευνας αλλά και μετά την ολοκλήρωσή της.
  - Το σεβασμό του δικαιώματος πλήρους, αναλυτικής και κατανοητής ενημέρωσης των συμμετεχόντων για τους σκοπούς της μελέτης, το είδος των ερωτήσεων που θα πραγματοποιηθούν και τα δικαιώματα των συμμετεχόντων.
  - Το σεβασμό του δικαιώματος συγκατάθεσης ή άρνησης συμμετοχής, καθώς και του δικαιώματος ανάκλησης της συγκατάθεσης συμμετοχής οποιαδήποτε στιγμή.
  - Την διασφάλιση των συμμετεχόντων, κατά την φάση επεξεργασίας των δεδομένων, από κάθε κίνδυνο συσχέτισης των απαντήσεων τους με τα προσωπικά τους στοιχεία. Παραδοτέα του έργου είναι τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης, τα οποία αφορούν ομάδες συμμετεχόντων και όχι μεμονωμένα αποτελέσματα πρόσωπα.

Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Η έρευνα ήταν πλήρως συμμορφωμένη με το GDPR (άρθρο 6 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων) προκειμένου να διασφαλίσει την εμπιστευτικότητα των δεδομένων. Όσον αφορά την προστασία των συμμετεχόντων κατά την διάρκεια συλλογής και επεξεργασίας των ερευνών, κατά την επεξεργασία τα αποτελέσματα ενσωματώθηκαν έτσι ώστε οι απαντήσεις τους να μην παραπέμπουν σε συγκεκριμένα πρόσωπα ή θέσεις εργασίας.

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των συμμετεχόντων διατηρούνται σε αρχείο έως την ολοκλήρωση του έργου, και για διάστημα 6 μηνών επιπλέον για λόγους ποιοτικού ελέγχου και στη συνέχεια καταστρέφονται.

4.3 Σχεδιασμός Έρευνας

Για την υλοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω μέθοδοι συλλογής και ανάλυσης πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων.

4.3.1 Μέθοδοι συλλογής δευτερογενών δεδομένων

Έρευνα γραφείου (Desk Research)

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε με σκοπό τον εντοπισμό των υφιστάμενων πηγών πληροφοριών που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την παρούσα Δράση και περιλάμβανε 3 βήματα υλοποίησης:

- Συλλογή δεδομένων: Τη διερεύνηση και συλλογή των απαραίτητων στοιχείων από αντίστοιχες εθνικές και διεθνείς βιβλιογραφικές πηγές σχετικά με την Υποστηριζόμενη Απασχόληση, το θεωρητικό της Υπόβαθρο, την υλοποίηση της και τις διεθνείς πρακτικές που συναντώνται. Τα στοιχεία αυτά προήλθαν από θεσμικά κείμενα των Ευρωπαϊκών οργάνων αλλά και των Ελληνικών Φορέων για την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα αλλά και τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Επίσης αντλήθηκε ερευνητικό υλικό από διδακτορικές διατριβές, μελέτες και επιστημονικά άρθρα σχετικά με τα παραπάνω πεδία. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκε η διαδικτυακή έρευνα ιστοτόπων Φορέων και Οργανώσεων που υλοποιούν προγράμματα Υποστηριζόμενης Απασχόλησης για τη συγκριτική μελέτη των μοντέλων εφαρμογής της υπηρεσίας.
- Ανάλυση Δεδομένων: Την ανάλυση των παραπάνω δεδομένων, με σκοπό να προσδιοριστούν και κωδικοποιηθούν τα συλλεχθέντα στοιχεία. Τα δεδομένα αυτά κωδικοποιήθηκαν σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συναντώνται στα διάφορα μοντέλα εφαρμογής της Υποστηριζόμενης απασχόλησης στην Ελλάδα και Ευρώπη, το θεσμικό πλαίσιο (ιδιωτικός ή δημόσιος τομέας) που τα διέπει αλλά και την επιστημονική συζήτηση σχετικά με τις καλές πρακτικές που καταγράφονται και την αξιολόγησή τους.
- Αξιολόγηση Δεδομένων: Την προσαρμογή όλων των στοιχείων που εντοπίστηκαν στο προηγούμενο στάδιο, στις ιδιαίτερες ανάγκες στα χαρακτηριστικά και τον θεσμικό ρόλο των Κοι.Σ.Π.Ε. προκειμένου να οριστικοποιηθούν τα εργαλεία έρευνας (Φόρμα Καταγραφής Υπηρεσιών Υποστήριξης της Απασχόλησης, Ποιοτική Συνέντευξη με Επαγγελματίες που προσφέρουν υπηρεσίες Υποστήριξης της Απασχόλησης και Ερωτηματολόγια Αξιολόγησης των υπηρεσιών από Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας). Τα τρία αυτά εργαλεία που προέκυψαν από την συλλογή ανάλυση και αξιολόγηση των δευτερογενών δεδομένων, χρησιμοποιήθηκαν για το μεθοδολογικό σχεδιασμό συλλογής των πρωτογενών δεδομένων.

4.3.2 Μέθοδοι συλλογής πρωτογενών δεδομένων

Για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων, χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω ερευνητικές μέθοδοι για την κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στην απασχόληση όπως καταγράφεται την τελευταία τριετία στους Κοι.Σ.Π.Ε.

Μεθοδολογικές τεχνικές

Οι κύριες ερευνητικές μέθοδοι που εφαρμόστηκαν ήταν οι εξής:

1. Ατομικές συνεντεύξεις ημί-δομημένες βασισμένες σε ειδικά σχεδιασμένο οδηγό συζήτησης. Οι συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά, είχαν διάρκεια από 1-1.30 ώρα και καλύφθηκαν θέματα ιδιαίτερης πολυπλοκότητας μέσα σε κλίμα εμπιστοσύνης που έδωσε στον ερωτώμενο την ευκαιρία να αναπτύξει την τοποθέτησή του σε βάθος.
2. Ερωτηματολόγια στοχευμένης δειγματοληψίας **targeted sampling**,²⁴ η οποία επιτρέπει την πρόσβαση σε ευαίσθητους πληθυσμούς, όπως στην περίπτωση αυτή οι ΛΥΨΥ. Για τη συλλογή των πρωτογενών ποσοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο ως βασικό εργαλείο.

Συγκεκριμένα για την καταγραφή και αποτίμηση υφιστάμενων πρακτικών υποστηριζόμενης απασχόλησης στους Κοι.Σ.Π.Ε. σκοπός της μελέτης ήταν η αποτύπωση των υφιστάμενων πρακτικών και διαδικασιών σχετικών με τις υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης στους Κοι.Σ.Π.Ε., των εργαλείων που χρησιμοποιούν και αποτελεσμάτων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους. Η διαδικασία έγινε με ηλεκτρονική φόρμα καταγραφής που απεστάλη σε όλους τους Κοι.Σ.Π.Ε. Λήφθηκε υπόψη το ιδιαίτερο περιβάλλον των Κοι.Σ.Π.Ε. όπου οι υπηρεσίες υποστήριξης των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας παρέχονται από τη Συμβουλευτική και την Επαγγελματική ομάδα (Υποστηρικτές και Υπεύθυνοι Εργασίας). Ειδικότερα το εργαλείο καταγραφής περιλάμβανε τις ενότητες και στηρίχθηκε στο θεωρητικό πλαίσιο της EUSE (European Union of Supported Employment Toolkit)

Επίσης χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικά στοιχεία από τα άλλα δυο ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στοχευμένα στην αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών (βλ. Παραδοτέο 2.1.2). Στόχος ήταν να καταγραφούν τα Γραφεία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στους Κοι.Σ.Π.Ε. αλλά και όσοι Συνεταιρισμοί χρησιμοποιούν εξειδικευμένο μοντέλο υποστήριξης της απασχόλησης. Τέλος ζητήθηκαν περιγραφικά και στατιστικά στοιχεία των επαγγελματιών που προσφέρουν υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης και των Εργαζομένων κατηγορίας Α' στους οποίους παρέχονται οι υπηρεσίες.

---

²⁴ Shaghghi A, Bhopal RS, Sheikh A. Approaches to Recruiting "Hard -To- Reach" Populations into Re - search: A Review of the Literature. 2011;1(2):86–94.

4.4 Οριοθέτηση και Χρονοδιάγραμμα της Έρευνας

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

I) Για την Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγραφής Υπηρεσιών Υποστήριξης της Απασχόλησης χρησιμοποιήθηκε το ηλεκτρονικό εργαλείο έρευνας LimeSurvey interface (βλ. Παράρτημα Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγραφής). Ο σχεδιασμός της φόρμας βασίστηκε στο «Quality Standards Framework for Supported Employment Providers» (2005) της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υποστηριζόμενης Εργασίας. Το εργαλείο αυτό πρόσφερε τη δυνατότητα συμπλήρωσης από απόσταση με τη χρήση smartphones, tablets κλπ. Επίσης μείωσε την πολυπλοκότητα της διαδικασίας. Τέλος επέτρεψε εκτός από την μείωση των εντύπων, την άμεση και αυτοματοποιημένη ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων.

II) Για την αποτύπωση των υπηρεσιών στήριξης στην απασχόληση απεστάλη *ηλεκτρονικό* Ερωτηματολόγιο προς τους Εργαζόμενους Κατηγορίας Α' που εργάζονται και λαμβάνουν υπηρεσίες υποστηριζόμενης απασχόλησης για διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών στον Κοι.Σ.Π.Ε.. Για τη δημιουργία ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν δείκτες αξιολόγησης των υπηρεσιών από τα Μέλη Κατηγορίας Α' όπως συμπεριλαμβάνονται στον οδηγό «Γέφυρες Απασχόλησης» της Πανελλαδικής Ένωσης για την Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση και την Επαγγελματική Επανάταξη (2013) καθώς και τα πρότυπα ποιότητας υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υποστηριζόμενης Εργασίας «Quality Standards Framework for Supported Employment Providers» (2005).

III) Για την περιγραφή και αξιολόγηση των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης διεξήχθησαν ποιοτικές Συνεντεύξεις με 7 Υποστηρικτές Εργασίας. Οι συνεντεύξεις ήταν ημι-δομημένες ανοιχτού τύπου και πριν τη διεξαγωγή τους απεστάλη στους συμμετέχοντες ο οδηγός συνέντευξης (βλ. Παράρτημα Οδηγός Συνέντευξης) που περιείχε και τους κανόνες προστασίας των προσωπικών δεδομένων (οι ίδιοι κανόνες σύμφωνοι με τον Ευρωπαϊκό Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων συμπεριλαμβάνονταν τόσο στην ηλεκτρονική φόρμα καταγραφής όσο και στα ερωτηματολόγια για τους λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας).

ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

I) Ο σύνδεσμος της Φόρμας εστάλη στις 19.07.2021 και η αρχική προθεσμία υποβολής ήταν στις 06.08.2021. Στη συνέχεια η έρευνα παρατάθηκε έως τις 03.09.2021.

II) Τα ερωτηματολόγια προς τους Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας στάλθηκαν σε όλους τους Συνεταιρισμούς στις 19.07.2021 και η προθεσμία υποβολής ήταν στις 06.08.2021.

III) Οι συνεντεύξεις με τους Υποστηρικτές Εργασίας έγιναν μέσω τηλεδιάσκεψης έλαβαν χώρα στο διάστημα 19-30.08. Η διάρκεια τους ήταν περίπου 60 λεπτά.

ΔΕΙΓΜΑ

Η έρευνα ήταν απογραφική και η συμμετοχή προαιρετική.

I) Ο σύνδεσμος για την Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγραφής εστάλη σε όλους τους Κοι.Σ.Π.Ε. Οι συμμετέχοντες ήταν Υποστηρικτές Εργασίας (επαγγελματίες ψυχικής υγείας και διοικητικοί υπάλληλοι). Τη φόρμα συμπλήρωσαν 19 Συνεταιρισμοί (ποσοστό 65,52%).

II) Αρχικός στόχος ήταν η συλλογή 50 ερωτηματολογίων από λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας που εργάζονται στους Συνεταιρισμούς για διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών. Στο σύνολό τους συλλέχθηκαν 91 ερωτηματολόγια. Από αυτά κάποια έπρεπε να εξαιρεθούν 3 ερωτηματολόγια γιατί δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις του σχεδιασμού (εργαζόμενοι στον Κοι.Σ.Π.Ε. λιγότερο από 6 μήνες). Στο σύνολό τους αναλύθηκαν 89 ερωτηματολόγια.

III) Η δειγματοληψία ήταν στοχευμένη και σκοπό είχε να συλλέξει ποιοτικά στοιχεία από διαφορετικούς Συνεταιρισμούς ως προς το οικονομικό μέγεθος, αριθμό εργαζομένων, πλήθος δραστηριοτήτων αλλά και γεωγραφικών αναγκών (πρωτεύουσα, περιφέρεια, νησιά). Το δείγμα αποτελούσαν 4 Ψυχολόγοι, 1 Διοικητικός Υπάλληλος, 1 Νοσηλεύτρια Ψυχικής Υγείας και 1 Κοινωνικός Λειτουργός.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σχετικά με το χρόνο διεξαγωγής λόγω των καλοκαιρινών αδειών και ενεργών διαδικασιών υποβολής αιτήσεων που κλήθηκαν να καταθέσουν οι Συνεταιρισμοί για το ίδιο διάστημα στο Υπουργείο Υγείας η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε σε δυο χρονικές περιόδους, γεγονός που δυσχέρανε τη διαδικασία κωδικοποίησης και ανάλυσής τους.

Αναφορικά με το δείγμα των συμμετεχόντων η συμμετοχή στην συμπλήρωση της Ηλεκτρονικής Φόρμας ήταν περιορισμένη (20 Συνεταιρισμοί συμμετείχαν με συμπλήρωση της φόρμας, ερωτηματολογίων από λήπτες και συνεντεύξεις Υποστηρικτών Εργασίας) εξαιτίας του χρόνου διεξαγωγής της έρευνας. Από τους 30 συνολικά στο μητρώο, εν ενεργεία είναι οι 29 και ένας από αυτούς είχε πρόσφατα ιδρυθεί με αποτέλεσμα να μη διαθέτει στοιχεία τριετίας όπως ζητήθηκαν. Τέλος οι Υποστηρικτές εργασίας που προσφέρουν υπηρεσίες απασχόλησης παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς κάποιοι είναι εργαζόμενοι των Συνεταιρισμών, άλλοι αποσπασμένοι από Μονάδες Ψυχικής Υγείας ενώ τέλος υπάρχει και η κατηγορία όσων προσφέρουν εθελοντικά υπηρεσίες υποστήριξης στους Κοι.Σ.Π.Ε. με αποτέλεσμα κάποιες από αυτές τις ιδιαιτερότητες να μην έχουν συμπεριληφθεί στο σχεδιασμό των ερωτήσεων (καθεστώς απασχόλησης, Φορέα από όπου έχει αποσπαστεί κ.λπ.).

Σχετικά με τις ποιοτικές συνεντεύξεις κύριος στόχος ήταν η ανίχνευση των θεμάτων που οι ίδιοι οι συμμετέχοντες θεωρούσαν πιο σημαντικά να συζητήσουν για να καταγραφούν σε βάθος, με σαφήνεια και αξιοπιστία ζητήματα που σχετίζονται με την προσωπική εμπειρία των συνεντευξιζόμενων γύρω από τα υπό διερεύνηση θέματα και να παραχθούν χρήσιμες

πληροφορίες ή προτάσεις σχετικά με παραμέτρους που ενδέχεται να συμβάλλουν στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

I) ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

A. Στοιχεία υπηρεσίας υποστήριξης της απασχόλησης την τελευταία τριετία (2018-2020)

1. Επαγγελματίες που προσφέρουν υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης (Μέλη συμβουλευτικής & επιχειρηματικής ομάδας).
2. Εργαζόμενοι Κατηγορίας Α΄ που λαμβάνουν υπηρεσίες υποστήριξης της απασχόλησης.

B. Πλαίσιο παροχής υπηρεσιών των Κοι.Σ.Π.Ε. που εφαρμόζουν εξειδικευμένο μοντέλο υποστηριζόμενης απασχόλησης

1. Ποιο μοντέλο εφαρμόζεται (αν εφαρμόζεται κάποιο συγκεκριμένο μοντέλο).
2. Ποιες διαδικασίες ακολουθούνται (αν ακολουθούνται) για την υποδοχή, σκιαγράφηση κοινωνικού και επαγγελματικού προφίλ, αξιολόγηση δεξιοτήτων, ανάλυση θέσης εργασίας, υποστήριξη εργαζομένου κατά τη διάρκεια της εργασίας, υποστήριξη εργοδότη
3. Ποιους υποστηρίζουν (άλλους εργοδότες, εργαζόμενους ΛΥΨΥ, εργαζόμενους γενικού πληθυσμού).
4. Ποια εργαλεία χρησιμοποιούνται για τις παραπάνω διαδικασίες
5. Τι διαδικασίες ακολουθούνται σε σχέση με στους ΛΥΨΥ; (π.χ. καταγραφή δεξιοτήτων)
6. Ύπαρξη εσωτερικών διαδικασιών για την αξιολόγηση της υπηρεσίας από τους ΛΥΨΥ.

II) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄

1. Διαθέσιμες υπηρεσίες υποστηριζόμενης απασχόλησης
2. Ικανοποίηση για την ποιότητα των υπηρεσιών και την εργασία
3. Εργασία στους Κοι.Σ.Π.Ε. ή σε ιδιώτες
4. Απόκτηση (νέων) δεξιοτήτων
5. Εκπαιδευτικά προγράμματα

III) ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οδηγός συνέντευξης που απεστάλη στους επαγγελματίες περιείχε τις παρακάτω ενότητες ενώ στο Παράρτημα (βλ. Οδηγός Συνέντευξης) αναφέρονται αναλυτικά οι υπο-ερωτήσεις που αντιστοιχούν στην κάθε ενότητα.

1. Θεσμικό Πλαίσιο Υποστηριζόμενης Απασχόλησης
2. Αξιολόγηση Διαδικασιών Εφαρμογής Της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Τίτλος έρευνας	Εργαλείο	Είδος έρευνας	Συμμετέχοντες	Αριθμός Συμμετεχόντων
I) ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΦΟΡΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Ηλεκτρονικό Ερωτηματολόγιο	Μικτή Ποσοτική έρευνα με τη μέθοδο συμπλήρωσης ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου Ποιοτική έρευνα σχετικά με συγκεκριμένες θεματικές	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας, Διοικητικοί Υπάλληλοι	19 Συνεταιρισμοί
II) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΠΟ ΛΗΠΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	Ηλεκτρονικό Ερωτηματολόγιο	Μικτή Ποσοτική έρευνα με τη μέθοδο ηλεκτρονικής συμπλήρωσης ερωτηματολογίου Ποιοτική έρευνα σχετικά με συγκεκριμένες θεματικές	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ Λ.Υ.Ψ.Υ. < 6 μήνες	92 Λήπτες

**ΙΙΙ) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ-
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Ημι- δομήμενος
Οδηγός
Συνέντευξης

Ποιοτική έρευνα με τη μέθοδο
των ατομικών συνεντεύξεων σε
βάθος

**ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
Επαγγελματίες Ψυχικής
Υγείας,
Διοικητικοί Υπάλληλοι

7
Υποστηρικτές
Εργασίας

4.4.1 Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων

Επεξεργασία και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Το στάδιο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό και αφορά στην απόδοση νοήματος στα ποιοτικά δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί μέσω των πρωτογενών ποιοτικών ερευνών. Η απόδοση νοήματος, περιλαμβάνει την ομαδοποίηση, κατηγοριοποίηση και θεωρητικοποίηση των δεδομένων που θα συλλεχθούν σε κάθε μία από τις έρευνες, με στόχο την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Η απόδοση νοήματος, γίνεται για κάθε μία από τις έρευνες και για κάθε έναν από τους ερευνητικούς άξονες προκειμένου να είναι εφικτή η ποιοτική ανάλυση (qualitative analysis), για την εξαγωγή αποτελεσμάτων και την ερμηνεία των ευρημάτων.

Η διαδικασία της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου στηρίχτηκε στην κωδικοποίηση και κατηγοριοποίηση των δεδομένων και περιλάμβανε μία σειρά από βήματα που περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω:

- Βήμα 1** Ανάγνωση του κειμένου που έχει προκύψει από το ηχογραφημένο υλικό (transcript) και όταν εντοπιστεί κάτι που είναι εμφανώς ενδιαφέρον ή περιέχεται σε αυτό σχετική πληροφορία, με μία σύντομη σημείωση στο περιθώριο σχετικά με τη φύση της πληροφορίας που έχει εντοπιστεί.
- Βήμα 2** Στη συνέχεια ανάγνωση των σημειώσεων στο περιθώριο και δημιουργία μίας λίστας από διαφορετικούς τύπους πληροφορίας που έχουν βρεθεί.
- Βήμα 3** Λίστα από αποσπάσματα που έχουν εξαχθεί από το κείμενο. Στη συνέχεια τα αποσπάσματα αυτά κατηγοριοποιήθηκαν με τέτοιο τρόπο που να περιγράφει το τι αφορά κάθε «απόσπασμα» (quotation).
- Βήμα 4** Σύνδεση αυτών των κατηγοριών μέσω της ταξινόμησης των συχνότερα εμφανιζόμενων κατηγοριών ως μεγαλύτερης σημασίας, ενώ των λιγότερα εμφανιζόμενων κατηγοριών ως μικρότερης σημασίας.
- Βήμα 5** Έλεγχος των μεγαλύτερης και μικρότερης σημασίας κατηγοριών και στη συνέχεια σύγκριση και αντιπαραβολή των διάφορων κατηγοριών. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας επανοηματοδοτήθηκε η σημαντικότητα κάποιων κατηγοριών ή κάποια αποσπάσματα εντάχθηκαν και στις δύο κατηγορίες.
- Βήμα 6** Με την ολοκλήρωση της κατηγοριοποίησης ελέγχθηκε αν δύο ή περισσότερες κατηγορίες ταιριάζουν μεταξύ τους για να αποτελέσουν ένα κύριο θέμα στην έρευνα.
- Βήμα 7** Τέλος η ερευνητική ομάδα επέστρεψε στο αρχικό κείμενο που είχε προκύψει από τη μετατροπή του υλικού (ηχογραφημένου ή έντυπου transcript) και έλεγξε ξανά τα τμήματα του κειμένου που δεν έχουν ενταχθεί σε κάποια κατηγορία. Με αυτόν τον

τρόπο ταξινομήθηκαν τα θέματα, οι 'μείζονες κατηγορίες' και οι 'δευτερεύουσες κατηγορίες' και η εξαίρεση κάποιων δεδομένων από τα ευρήματα ήταν σχετική.

Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων

Όλο το συλλεχθέν υλικό από τις ποσοτικές έρευνες, αποθηκεύθηκε, όπως έχει ήδη αναφερθεί σε ειδική πλατφόρμα που έχει ειδικά παραμετροποιηθεί, ανάλογα με τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας συλλογής των πρωτογενών στοιχείων σε πρώτη φάση έγινε κωδικοποίηση των απαντήσεων των ανοικτών ερωτήσεων που συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο κάθε έρευνας.

Η κωδικοποίηση και αναθεώρηση των απαντήσεων περιλάμβανε το στάδιο του καθορισμού ενός κωδικού για κάθε απάντηση στο ερωτηματολόγιο (προκωδικοποίηση) ή ένα κώδικα δίνεται από τους αναλυτές σε ανοικτού τύπου απαντήσεις (open-ended) μετά από την έρευνα (κώδικας με την ολοκλήρωση). Η ανάλυση εξετάζει όλες τις ανοικτού τύπου απαντήσεις και ορίστηκε μια ομάδα απαντήσεων που περιέχει απαντήσεις παρόμοιες αλλά των οποίων η κατηγορία είναι σημαντικά διαφορετική από τις άλλες.

Μετά την κωδικοποίηση, όλες οι τιμές που αποδόθηκαν, καταχωρήθηκαν στα ήδη συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, προκειμένου στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις, να ποσοτικοποιηθούν οι απαντήσεις των ερωτώμενων της κάθε ομάδας - στόχου. Με την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας ξεκίνησε η ανάλυση των αποτελεσμάτων κάθε έρευνας, η οποία περιλαμβάνει την παραγωγή πινάκων για τις ερωτήσεις που ήταν δυνατό να ποσοτικοποιηθούν.

Τα αποτελέσματα της όλης επεξεργασίας και ανάλυσης των πρωτογενών δεδομένων, όλων των ερευνών, ενσωματώθηκαν στα βασικά συνθετικά συμπεράσματα του κάθε αντίστοιχου εγγράφου.

Στατιστική Επεξεργασία των ερωτηματολογίων

Η αξιολόγηση των κλειστών ερωτήσεων των εργαλείων αξιολόγησης στηρίχθηκε στη μέθοδο των score ως εξής: Η υψηλότερη βαθμολογία (Score) σε κάθε ερώτηση είναι η τιμή 5 και αντίστοιχα η χαμηλότερη τιμή είναι η τιμή 1. Το άθροισμα των scores του συνόλου των ερωτήσεων ανάγεται σε κλίμακα που αντιστοιχεί στην ικανοποίηση κάθε ερωτώμενου από τις συνιστώσες της διαδικασίας.

Η ίδια μέθοδος των scores χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια για την αξιολόγηση των ευρημάτων όπως προέκυψαν από την ανάλυση των κλιμάκων μέτρησης των επιμέρους ενότητων των ερευνητικών εργαλείων. Βάσει της μεθόδου των scores το άθροισμα των απαντήσεων των κλιμάκων, αντιστοιχεί στο συνολικό Scores ικανοποίησης κάθε ερωτώμενου για κάθε επιμέρους ενότητα του εργαλείου συλλογής δεδομένων. Διαιρώντας το πραγματικό των scores που συγκέντρωσαν οι απαντήσεις κάθε ενότητας με την υψηλότερη θεωρητικά τιμή, που θα

μπορούσαν να συγκεντρώσουν οι ίδιες απαντήσεις ($score(max)$), υπολογίστηκε για παράδειγμα ο Ποσοστιαίος Δείκτης Ικανοποίησης, ανά κ ενότητα του ερευνητικού εργαλείου.

Ο ποσοστιαίος αυτός δείκτης παίρνει τιμές στο διάστημα από 0 έως 1, όπου η τιμή 1 υποδηλώνει 100% ικανοποίηση. Η αξιοπιστία των μετρήσεων του παραπάνω δείκτη στηρίζεται στην Ανάλυση Αξιοπιστίας (Reliability Analysis) κάθε μιας από τις ερωτήσεις της εκάστοτε ενότητας του εργαλείου συλλογής δεδομένων.

Κωδικοποίηση ανοικτού τύπου (open coding)

Αποτελεί το συνηθέστερο είδος κωδικοποίησης στην περίπτωση των "ερωτήσεων ανοικτού τύπου" και στοχεύει στην ανάγνωση των δεδομένων με βάση έννοιες. Για το σκοπό αυτό τα δεδομένα διασπώνται, διαχωρίζονται, αποκολλώνται από τη φυσική τους κατάσταση ή την αρχική τους θέση στο κείμενο. Οι εκφράσεις κατηγοριοποιήθηκαν με βάση τις μονάδες σημασιοδότησης τους (λέξεις, μερικές λέξεις στη σειρά, ολόκληρες προτάσεις), ώστε να προσαρτηθούν κωδικοί και έννοιες σ' αυτές. Λόγω της λεπτομερειακής επεξεργασίας του λόγου ή των κειμένων ο τύπος αυτός κωδικοποίησης δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε μεγάλα κείμενα. Προτιμάται συνήθως για την επεξεργασία των λιγότερο ξεκάθαρων τμημάτων λόγου.

Το επόμενο βήμα στη διαδικασία είναι η κατηγοριοποίηση των κωδικών σε σύνολα. Οι κατηγορίες που έχουν προκύψει συνδέθηκαν και πάλι με κωδικούς - έννοιες σε ένα υψηλότερο επίπεδο αφαίρεσης. Οι κωδικοί πλέον αναφέρονται στο περιεχόμενο της κατηγορίας με ευδιάκριτο τρόπο και κυρίως με τρόπο που να βοηθάει την υπενθύμιση της αναφοράς της κατηγορίας. Οι κατηγορίες αυτές στη συνέχεια αποτέλεσαν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας.

Η ανοικτή κωδικοποίηση εφαρμόστηκε σε διάφορα επίπεδα. Ένα κείμενο κωδικοποιήθηκε παράγραφο – παράγραφο και σε ολόκληρο το κείμενο. Σε όλες τις περιπτώσεις ο στόχος ήταν ο ίδιος: η αποδόμηση και η κατανόηση του κειμένου, καθώς και η ανάδειξη θεωρητικών εργαλείων - κατηγοριών και η ταξινόμησή τους.

Στην επόμενη ενότητα ακολουθεί η παρουσίαση των ευρημάτων από τις σχετικές ενότητες των τριών ερευνητικών εργαλείων. Η ομαδοποίηση της ανάλυσης γίνεται σε δυο βασικές ενότητες:

1. Τα περιγραφικά στοιχεία των υπηρεσιών υποστήριξης της απασχόλησης από όλους τους συμμετέχοντες Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης.
2. Τα στοιχεία που αφορούν την υπηρεσία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης σε όσους Κοι.Σ.Π.Ε. την εφαρμόζουν.

5 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας

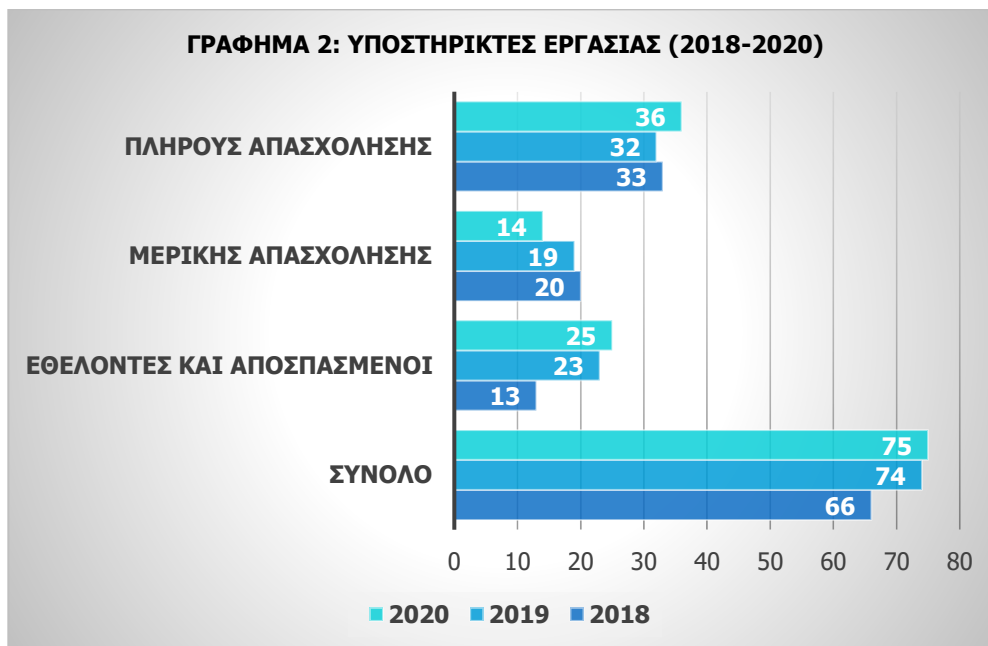
5.1 Περιγραφικά Στοιχεία

Υποστηρικτές Εργασίας

Η καταγραφή αφορά τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, αλλά όχι αποκλειστικά, που προσφέρουν υπηρεσίες υποστήριξης στην απασχόληση σε διαφορετικά γεωγραφικά διαμερίσματα και σε διαφορετικού μεγέθους Συνεταιρισμούς. Παρόλες τις διαφορές όμως μεταξύ των Κοι.Σ.Π.Ε. όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από το Γράφημα 1, το σύνολο των επαγγελματιών υποστηρικτών εργασίας έχει αυξητικές τάσεις αλλά δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη μεταβολή κατά την τελευταία τριετία (2018-2020).

Στη συνέχεια διακρίνονται οι Υποστηρικτές Εργασίας σε μερικής και πλήρους απασχόλησης. Από τον Πίνακα προκύπτει ότι υπάρχει μια σχετική μείωση στους επαγγελματίες Μερικής Απασχόλησης την τελευταία τριετία. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι το 94,83% το 2018, το 85,25% το 2019 και αντίστοιχα το 78,13% το 2020 ήταν εργαζόμενοι των Κοι.Σ.Π.Ε. Το υπόλοιπο ποσοστό ήταν αποσπασμένοι Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας με διάθεση χρόνου από Φορείς ή εθελοντές εργαζόμενοι.

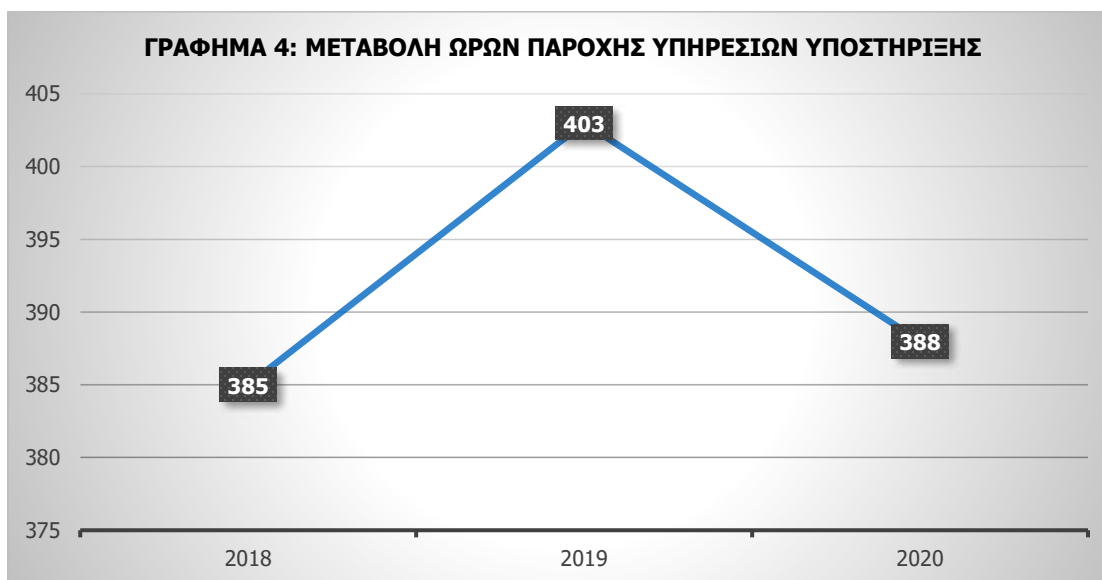

Όσον αφορά τις ειδικότητες των επαγγελματιών ψυχικής υγείας (Ψυχίατροι, Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί) δεν αποτυπώνεται εμφανής μεταβολή μέσα στην τριετία. Σημαντικά υψηλά σε σχέση με τις προηγούμενες ειδικότητες είναι τα ποσοστά όπου στη Συμβουλευτική-Υποστηρικτική ομάδα συμπεριλαμβάνεται η ειδικότητα των Διοικητικών, ενώ παρατηρείται ότι οι άλλες ειδικότητες αποτελούν και την πλειοψηφία των Υποστηρικτών Απασχόλησης.

Από τις άλλες ειδικότητες που καταγράφηκαν ενδεικτικά αναφέρονται Εργοθεραπευτές, Επισκέπτες Υγείας, Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας, και άλλες εξειδικεύσεις όπως Κοινωνιολόγοι και Ψυχοθεραπευτές. Στους επαγγελματίες που εντάσσονται στην ομάδα υποστήριξης, περιλαμβάνονται ως Υποστηρικτές Εργασίας και οι Υπεύθυνοι Δραστηριοτήτων και Επόπτες Λειτουργίας που αναλαμβάνουν και την on job υποστήριξη των εργαζόμενων Ληπτών στον χώρο εργασίας.

Σχετικά με το πλαίσιο παροχής υπηρεσιών υποστήριξης το Γράφημα 4 παρουσιάζει τη μεταβολή του συνολικού αριθμού των ωρών παροχής υπηρεσιών υποστήριξης την τελευταία τριετία. Όπως παρατηρείται το 2019 ήταν και το έτος που οι ώρες των υπηρεσιών παρουσιάζουν αύξηση.

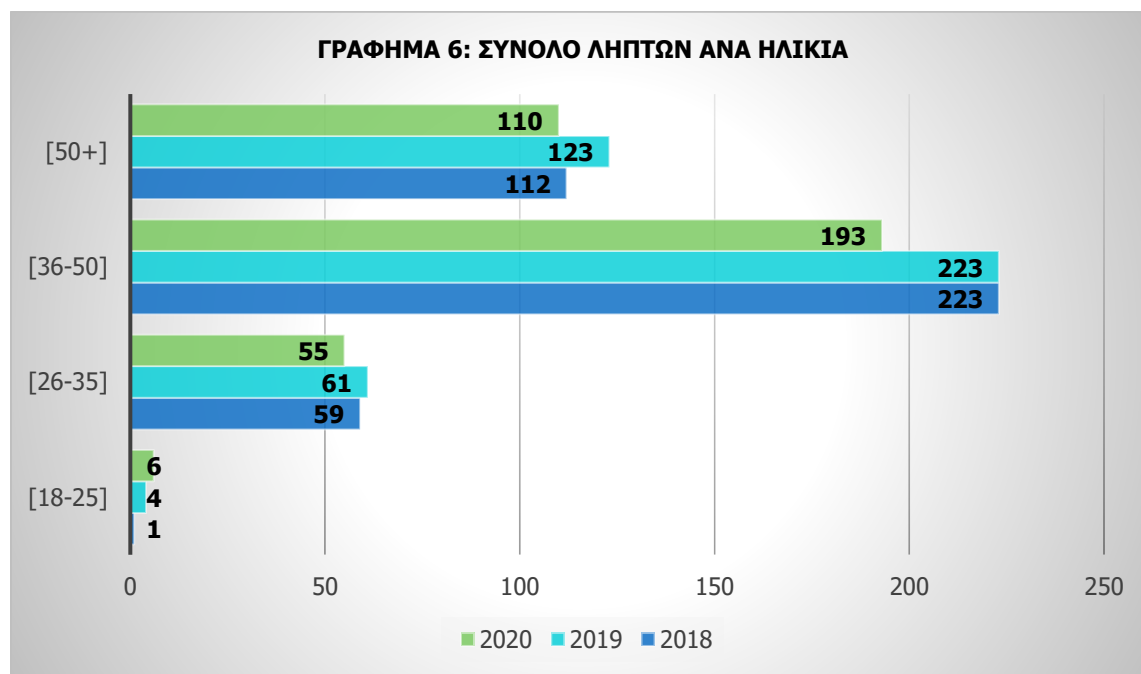

Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας

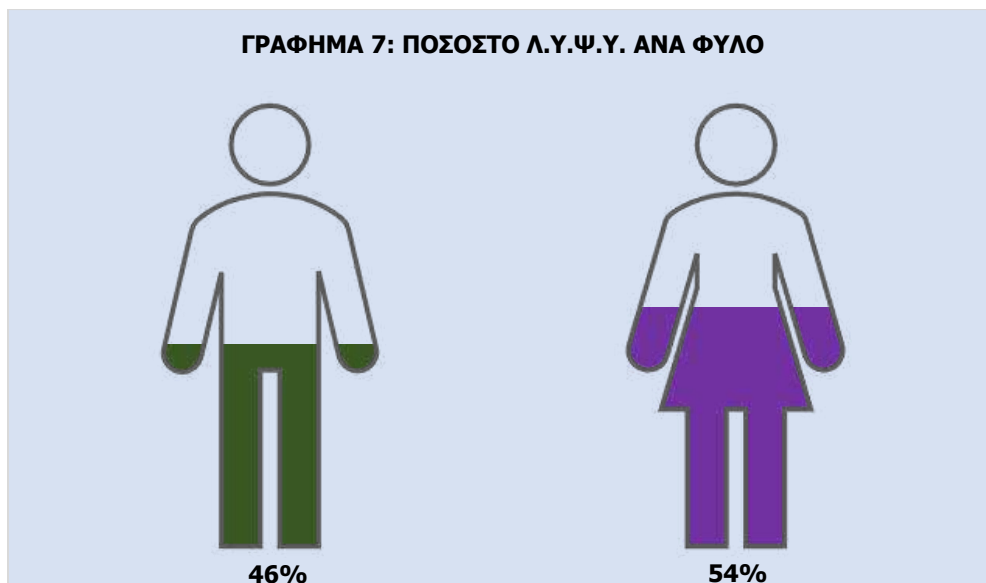
Σχετικά με τα περιγραφικά στοιχεία των ωφελούμενων από τις υπηρεσίες υποστήριξης στην απασχόληση, αρχικά διερευνήθηκε το σύνολο των ωφελούμενων των υπηρεσιών υποστήριξης στην απασχόληση. Κρίθηκε αναγκαίο οι ωφελούμενοι να διαχωριστούν σε Εργαζόμενους Κατηγορίας Α, Εργαζόμενους που ανήκουν σε Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (Ε.Κ.Ο.) και Εργαζόμενους Γενικού Πληθυσμού. Όπως απεικονίζεται στο Γράφημα 5, το 2019 αποτέλεσε τη χρονιά με τον μεγαλύτερο αριθμό ωφελούμενων Ληπτών. Αντίστοιχα για την κατηγορία των Εργαζομένων Γενικού Πληθυσμού και Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων ο αριθμός των ωφελούμενων παρουσιάζει πτωτική τάση κατά την τριετία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία των Ληπτών Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας σύμφωνα με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά (Ηλικία, Φύλο και Επίπεδο Εκπαίδευσης). Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στο Γράφημα 6 η μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα είναι των 36-50 ετών και ακολουθείται από την ομάδα των 50+. Η ομάδα των 18-25 εκπροσωπείται ελάχιστα παρόλα αυτά έχει ανοδική πορεία σε βάθος χρόνου.

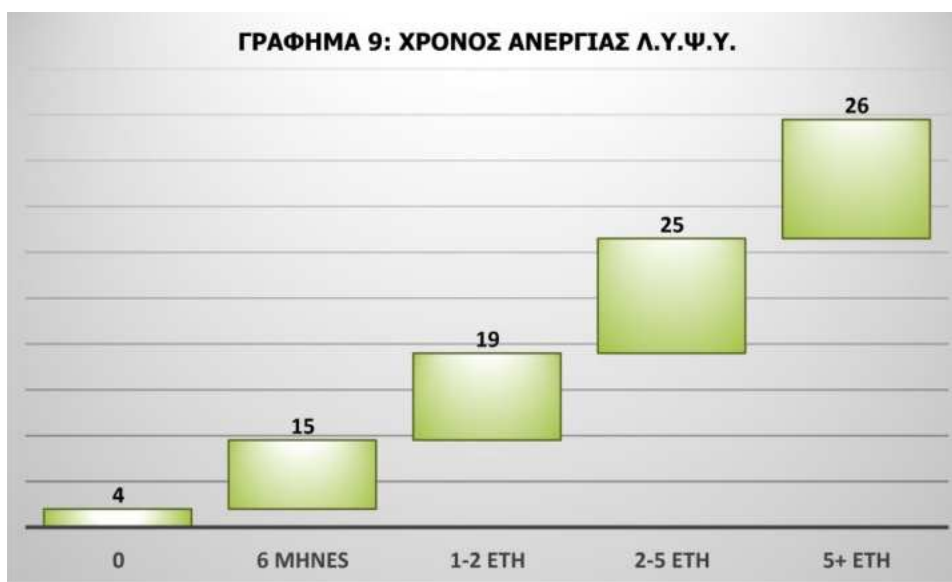
Στο Γράφημα 7 αποτυπώνεται το ποσοστό για τα δυο φύλα με τους Εργαζόμενους Κατηγορίας Α' να είναι στην πλειοψηφία τους γυναίκες. Το γεγονός αυτό ανατρέπει την διεθνή αλλά και εγχώρια εικόνα της αγοράς εργασία όπου οι γυναίκες αποτελούν τη μειοψηφία των εργαζομένων.

Τέλος όπως παρατηρείται στο Γράφημα 8, η πλειοψηφία των Εργαζόμενων Κατηγορίας Α' που λαμβάνει υποστηρικτικές υπηρεσίες είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και ακολουθούνται από τους αποφοίτους Πρωτοβάθμιας. Κατά τη διάρκεια της τριετίας δε σημειώνονται σημαντικές μεταβολές στο εκπαιδευτικό επίπεδο των εργαζόμενων Ληπτών.

Από τα ερωτηματολόγια των Ληπτών υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας προκύπτει ότι σε σύνολο 89 Ληπτών οι 26 ήταν μακροχρόνια άνεργοι και συγκεκριμένα για διάστημα μεγαλύτερο από 5 έτη.

5.2 Στοιχεία Υπηρεσιών Υποστηριζόμενης Απασχόλησης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα περιγραφικά στοιχεία των Υπηρεσιών Υποστήριξης της Απασχόλησης και της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης συγκεκριμένα.

Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες Συνεταιρισμούς να απαντήσουν αν εφαρμόζουν εξειδικευμένο μοντέλο υπηρεσιών υποστήριξης και σε ποσοστό 79% απάντησαν θετικά. Από αυτό το ποσοστό (σύνολο 15 Κοι.Σ.Π.Ε.) στη συνέχεια ζητήθηκε να συμπληρώσουν αν εφαρμόζουν κάποιο μοντέλο Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στο οποίο οι ερωτώμενοι απάντησαν επίσης θετικά.

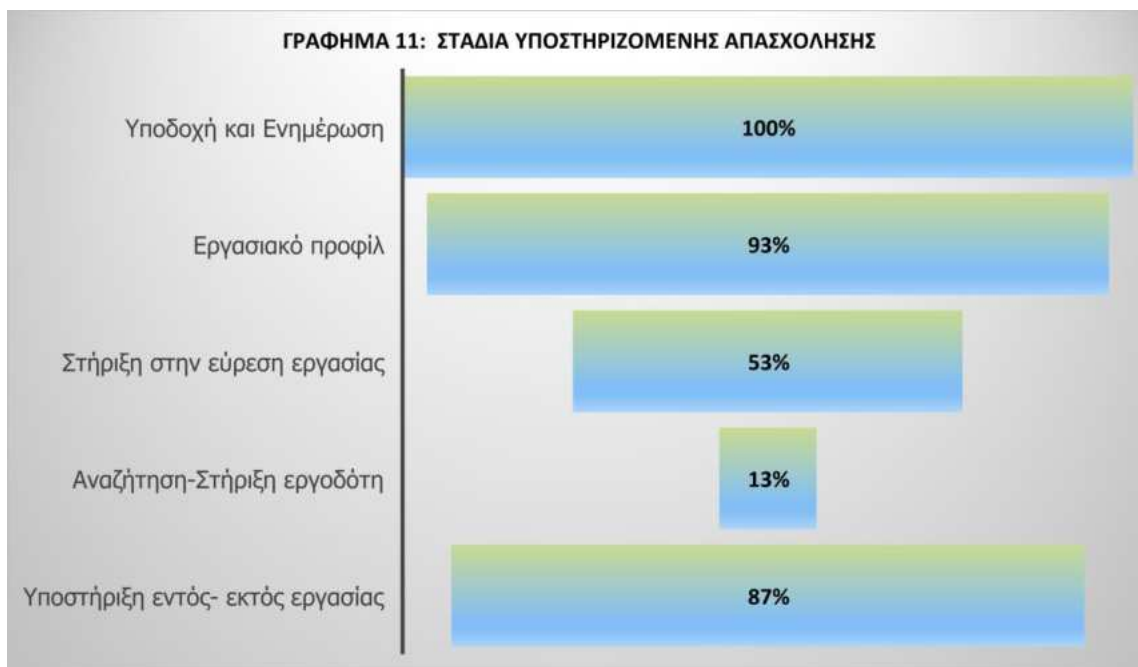

Από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με Υποστηρικτές Εργασίας όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε η Υποστηριζόμενη απασχόληση είναι το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζονται οι υπηρεσίες υποστήριξης και κατά βάση η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται. Παρόλα αυτά οι Συνεταιρισμοί καλούνται να την προσαρμόσουν στις ανάγκες τους και της πληθυσμιακής ομάδας που προσφέρουν υπηρεσίες.

Προκειμένου να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό αυτή η προσαρμογή επηρεάζει την υλοποίηση των 5 Σταδίων της υπηρεσίας, όπως ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση Υποστηριζόμενης Απασχόλησης, ζητήθηκε από τους 19 Συνεταιρισμούς που συμπλήρωσαν τη φόρμα να επιλέξουν ποια από αυτά τα στάδια εφαρμόζουν και στο Γράφημα 11 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα:

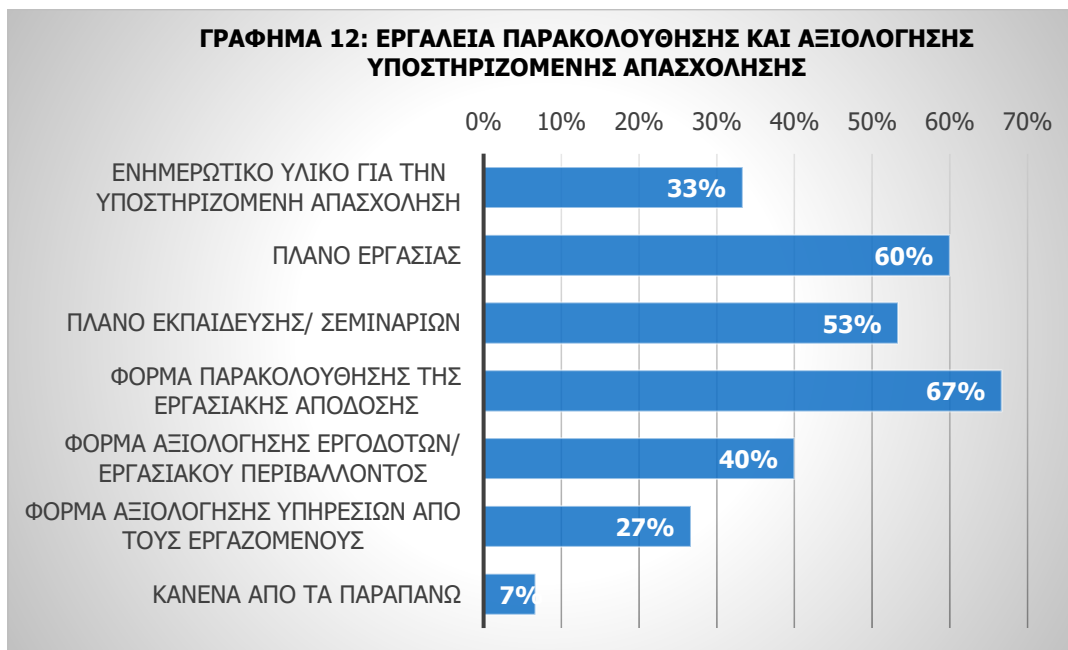
Για το πρώτο στάδιο «Υποδοχή και ενημέρωση των ωφελούμενων σχετικά με την υποστηριζόμενη απασχόληση και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του Κοι.Σ.Π.Ε.» το 100% των απαντήσεων ήταν θετικό. Το δεύτερο στάδιο «Διερεύνηση των εργασιακών ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων και Σύνταξη επαγγελματικού Προφίλ» συγκέντρωσε το 93% των θετικών απαντήσεων και το τρίτο «Εκπαίδευση και υποστήριξη στην αναζήτηση κατάλληλης θέσης εργασίας- Έρευνα, ανάπτυξη και δικτύωση με την αγορά εργασίας» το 53%.

Τέλος το τέταρτο στάδιο για την «Αναζήτηση, στήριξη και εκπαίδευση νέων εργοδοτών» συγκέντρωσε το 13% των θετικών απαντήσεων και το πέμπτο στάδιο για «Εκπαίδευση και υποστήριξη στο χώρο εργασίας και διερεύνηση δυνατοτήτων επαγγελματικής εξέλιξης» το 87%.

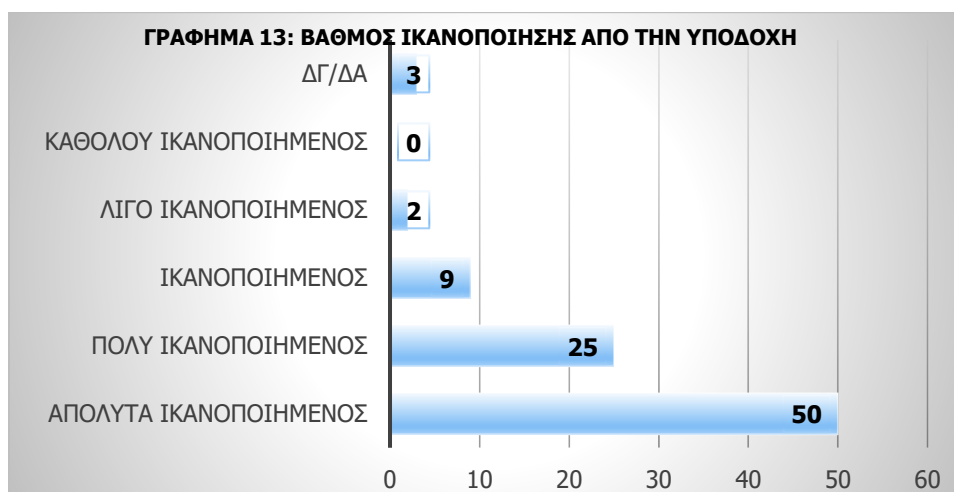

Στην ερώτηση ποια από τα ακόλουθα εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης της υποστηριζόμενης απασχόλησης χρησιμοποιούν περισσότεροι από τους μισούς Συνεταιρισμούς επέλεξαν τη Φόρμα παρακολούθησης της εργασιακής απόδοσης, ενώ τα υπόλοιπα εργαλεία χρησιμοποιούνται σε αρκετά μικρότερο ποσοστό. Στο Γράφημα 12 παρουσιάζεται το ποσοστό των Συνεταιρισμών που χρησιμοποιούν τα εργαλεία προς διερεύνηση.

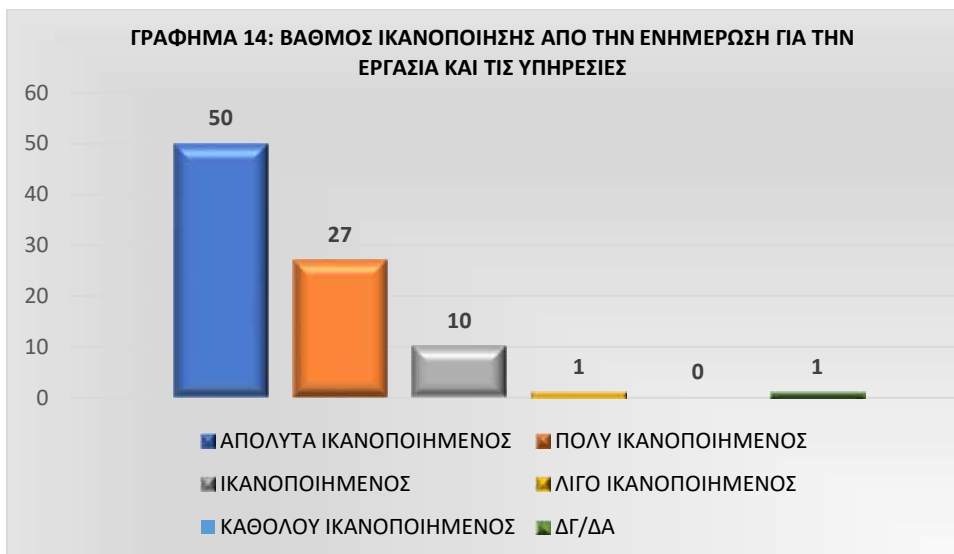

Σύμφωνα με τους Οδηγούς Διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υποστηριζόμενης Εργασίας για το Στάδιο 1 ρωτήθηκαν οι Λήπτες Υπηρεσιών υποστήριξης σχετικά με την ενημέρωση που τους παρείχαν για τη διαδικασία πρόσληψης και τις συνθήκες καθώς και το περιβάλλον εργασίας όπως και τις υπηρεσίες που προσφέρουν γενικά οι Κοι.Σ.Π.Ε. Από τους 89 Λήπτες που συμμετείχαν στην έρευνα 85 απάντησαν ότι έλαβαν σχετική ενημέρωση. Στο Γράφημα 13 παρουσιάζεται ο βαθμός ικανοποίησης από την Υποδοχή και συμπληρωματικά στο Γράφημα 14 από τη διαδικασία ενημέρωσης τους σχετικά με τον Κοι.Σ.Π.Ε. στην πρώτη τους επαφή με τις υπηρεσίες υποστήριξης.

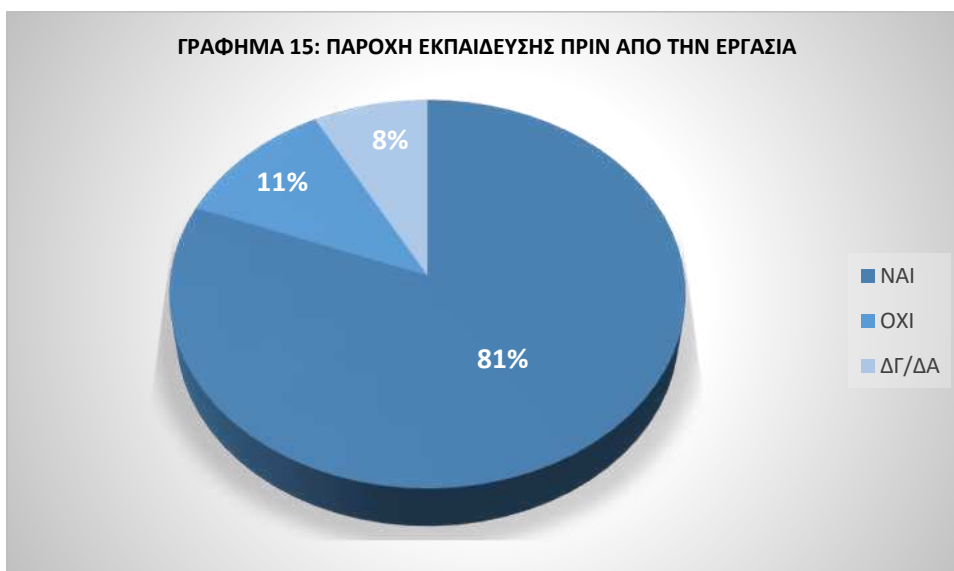

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

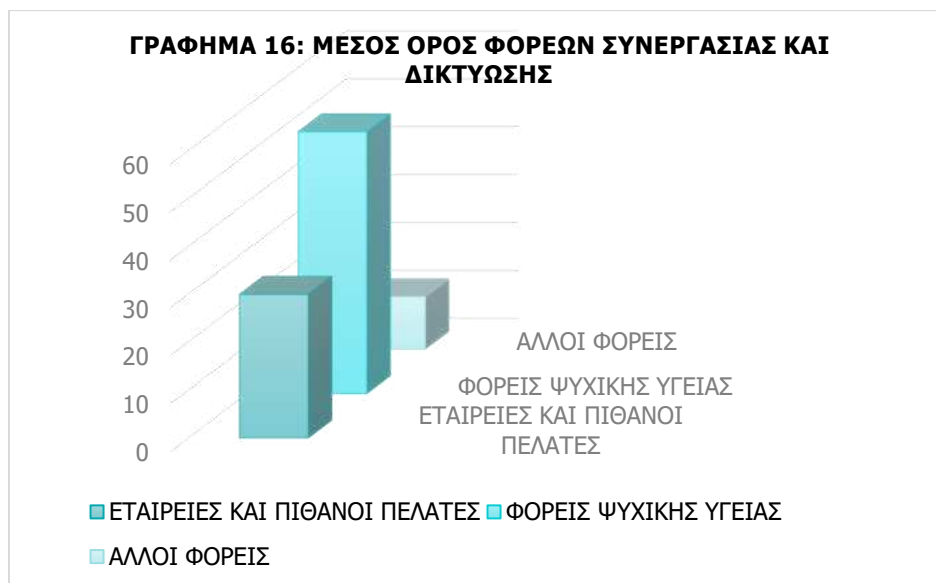
Αναφορικά με το Στάδιο 2 οι Λήπτες ερωτήθηκαν σχετικά με το αν η θέση εργασίας ανταποκρίνεται στις δεξιότητες και τις ανάγκες τους και σε ποσοστό 84,27% απάντησαν θετικά.

Στο Γράφημα 15 επίσης παρουσιάζεται ο αριθμός των Ληπτών που δήλωσαν ότι έλαβαν εκπαίδευση πριν ενταχθούν στην εργασία.

Στη συνέχεια διερευνήθηκε η συνεργασία και διασύνδεση με άλλους φορείς τόσο σε εταιρικό επίπεδο όσο και με φορείς ψυχικής υγείας για το ενδεχόμενο παραπομπών, έρευνας, ανάπτυξης και δικτύωσης με την αγορά εργασίας όπως ορίζει το Στάδιο 3 της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης αλλά και με στόχο την αναβάθμιση των υπηρεσιών υποστήριξης.

Στο Γράφημα 16 φαίνεται ότι οι περισσότερες συνεργασίες και δικτύωση στα πλαίσια της υποστήριξης γίνεται με Φορείς ψυχικής υγείας ενώ στην κατηγορία των Άλλων Φορέων οι συμμετέχοντες δήλωσαν συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Δήμους, Περιφέρειες και τον Οργανισμό Απασχόλησης Ανθρώπινου Δυναμικού. Μέσα από τις συνεντεύξεις με τους Υποστηρικτές εργασίας προκύπτουν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην προσπάθεια που γίνεται για την διατήρηση των επαφών τόσο με δημόσιες δομές όσο και με ιδιώτες ιατρούς.

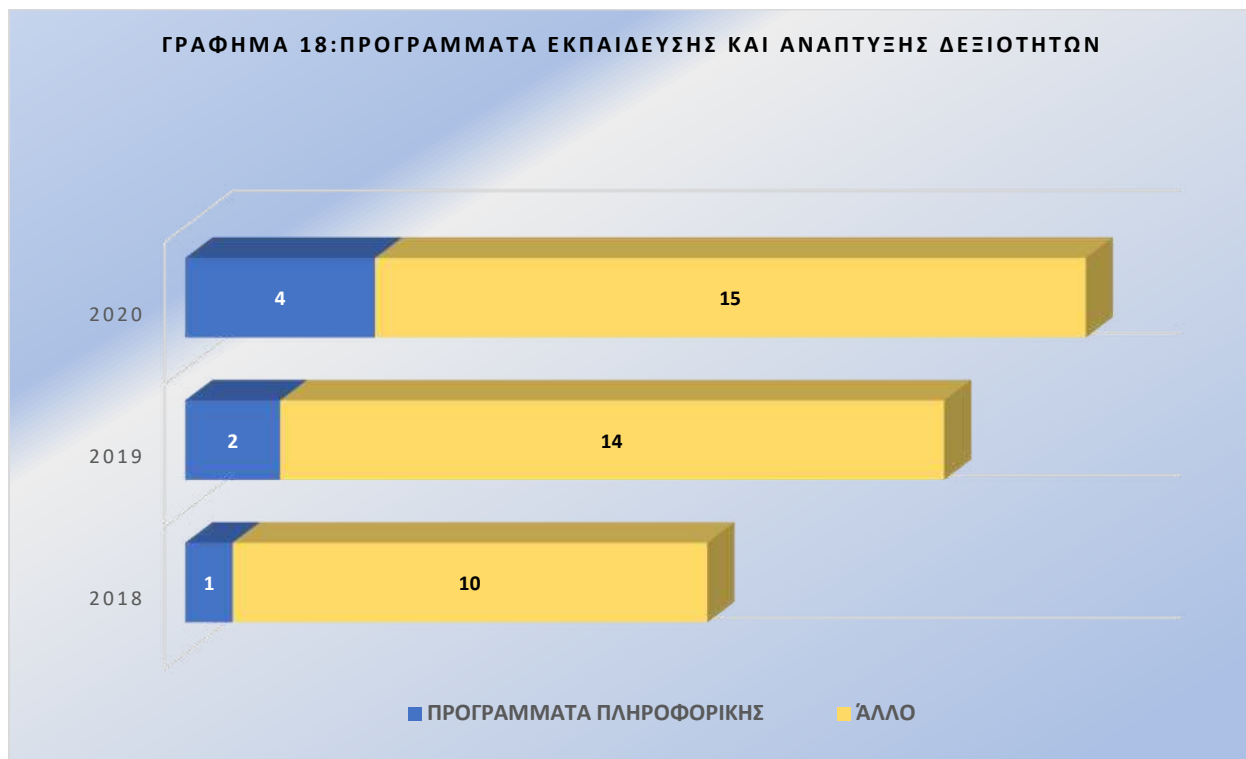

Το Γράφημα 17 εξετάζει τις παραπομπές σε εργοδότες εκτός Κοι.Σ.Π.Ε. και την αναζήτηση νέων εργοδοτών κατά την τριετία όπως αναφέρεται στο Στάδιο 4 της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από τους συνολικά 15 Κοι.Σ.Π.Ε. που συμμετείχαν, μόνο οι 5 έκαναν παραπομπές και δικτύωση για εύρεση εργασίας εκτός Κοι.Σ.Π.Ε, ενώ για τα επόμενα 2 χρόνια ο αριθμός αυτός ανεβαίνει στους 8.

Όπως ήδη έχουμε δει ο επιχειρηματικός ρόλος των Κοι.Σ.Π.Ε. έχει προσαρμόσει το Μοντέλο της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης εντός του εργασιακού περιβάλλοντος των Συνεταιρισμών.

Αναφορικά με το Στάδιο 5 που ορίζει την κατάλληλη και αποτελεσματική εκπαίδευση και υποστήριξη των εργαζομένων στο χώρο εργασίας για τη διερεύνηση και ενίσχυση των δυνατοτήτων επαγγελματικής εξέλιξης, το Γράφημα 18 δείχνει τον αριθμό των προγραμμάτων που πραγματοποιηθήκαν την τελευταία τριετία στους 19 Κοι.Σ.Π.Ε. που συμμετείχαν στην συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής.

Στο πεδίο «άλλα προγράμματα», εκτός της εκπαίδευσης στο αντικείμενο της εργασίας (καθαρισμός κτιρίων, παροχή και πώληση καφέ) πραγματοποιήθηκαν τα ακόλουθα εκπαιδευτικά προγράμματα:

- 1.** Εκπαίδευση, ανάπτυξη δεξιοτήτων προγραμματισμού χρόνου, επικοινωνίας, επίλυση προβλημάτων.
- 2.** Εκπαίδευση για την προστασία από την επιδημία, ψυχολογική υποστήριξη και διαχείριση φόβου.
- 3.** Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας.
- 4.** Εργασιακής Προετοιμασίας και εκπαίδευσης για την ανάπτυξη εργασιακών δεξιοτήτων, διαχείρισης του άγχους, χρόνου, κρίσεων και συγκρούσεων και εργασιακής αναζήτησης και επαγγελματικής προσαρμογής.
- 5.** Εκπαίδευση και υποστήριξη σχετικά με το διαδίκτυο, τις πλατφόρμες τηλεδιάσκεψης και κοινωνικής δικτύωσης.
- 6.** Υποστήριξη της Απασχόλησης μέσω της πλατφόρμας μαθητείας SEPAL.

7. Εκπαιδευτικό σεμινάριο σε ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία.
8. Εκπαιδευτικό σεμινάριο στα μέσα ατομικής προστασίας.
9. Εκπαιδευτικό σεμινάριο Πρώτες βοήθειες
10. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα ορθής γεωργικής πρακτικής.
11. Εκπαιδευτικό σεμινάριο Πυρασφάλεια/Πυροπροστασία.
12. Εκπαιδευτικό σεμινάριο Φύλαξη και εποπτεία χώρων.

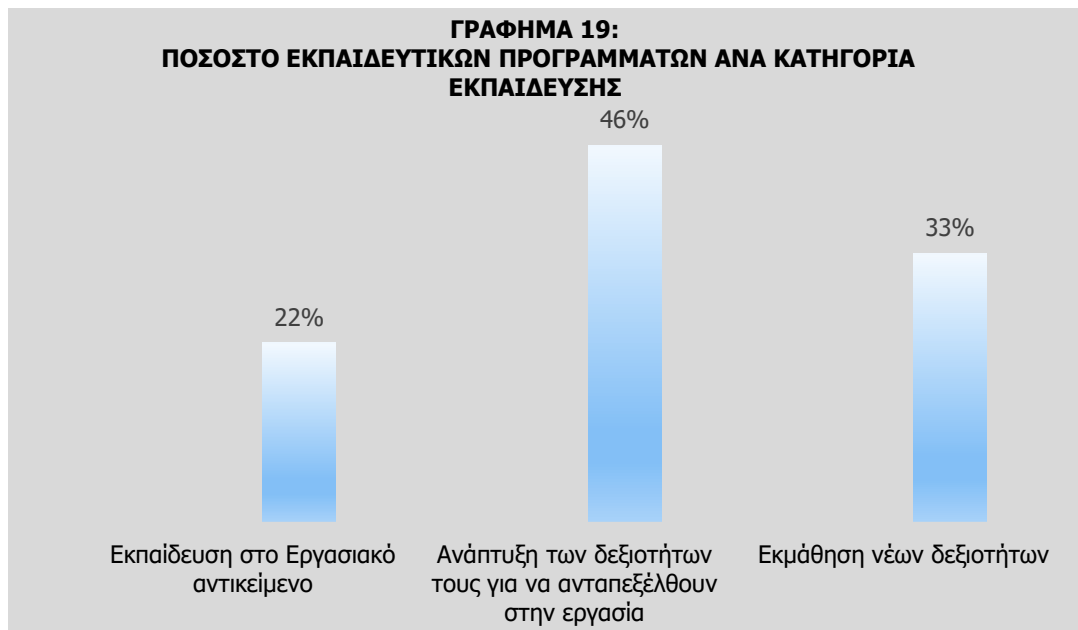
Τα παραπάνω προγράμματα αυτά μπορούν να ενταχθούν στις παρακάτω κατηγορίες:

Ψυχοεκπαιδευτικά	9%
Εκπαίδευση ενηλίκων	7%
Επαγγελματική κατάρτιση	9%
Ασφάλεια στην εργασία	37%
Εκπαίδευση στο εργασιακό αντικείμενο	22%
Μαθήματα Πληροφορικής	17%

Σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης υπάρχουν τρεις κατηγορίες εκπαίδευσης που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις υπηρεσίες υποστήριξης των ωφελούμενων οι οποίες φαίνονται στο Γράφημα 19. α) Εκπαίδευση στο Εργασιακό αντικείμενο που όπως βλέπουμε αντιστοιχεί στο 17% των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν την τελευταία τριετία, β) Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την υποστήριξη της εργασίας, που αντιστοιχεί στο 46% (Προγράμματα

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

Ψυχοεκπαίδευσης και Ασφάλειας στην εργασία) και τέλος γ) Εκμάθηση νέων δεξιοτήτων που αποτελεί το 33% των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν από το 2018-2020 (Μαθήματα Πληροφορικής, Επαγγελματική Κατάρτιση και Εκπαίδευση Ενηλίκων).

6 Συμπεράσματα

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης 2.1 για την «Ανάπτυξη, προτυποποίηση και εφαρμογή εργαλείων υποστηριζόμενης απασχόλησης για άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα» είχε ως στόχο την καταγραφή και αποτύπωση των υπηρεσιών Υποστήριξης στην απασχόληση αλλά και εξειδικευμένα της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που παρέχουν οι Κοι.Σ.Π.Ε. στα Μέλη Κατηγορίας Α΄ ως μέρος του αποκαταστασιακού τους έργου. Σε αυτήν συμμετείχαν 20 Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης με τη συμπλήρωση Φόρμας Καταγραφής Υπηρεσιών Υποστήριξης απασχόλησης, Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης των υπηρεσιών από Λήπτες των Συνεταιρισμών και ποιοτικές συνεντεύξεις με Υποστηρικτές Εργασίας των Κοι.Σ.Π.Ε. Η απεικόνιση των δεδομένων οριοθέτησε και τις ανάγκες, ελλείψεις αλλά και απαραίτητες προσαρμογές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στην ανάπτυξη ενός εξειδικευμένου Μοντέλου Υποστηριζόμενης Απασχόλησης για τους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς στην Ελλάδα.

Λόγω της αποτελεσματικότητας της μεθόδου της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης για την πληθυσμιακή ομάδα των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και όπως έχει τεκμηριωθεί διεθνώς βιβλιογραφικά και με σκοπό την ανάπτυξη και βελτίωση των υπηρεσιών υποστήριξης των Συνεταιρισμών, η έρευνα ανέδειξε ότι το Υπόδειγμα Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που ακολουθείται από τους Κοι.Σ.Π.Ε. δεν είναι ενιαίο ή ομοιόμορφο. Και ενώ ανάμεσα στους συμμετέχοντες αποτυπώθηκε ότι η πλειοψηφία ακολουθεί ένα μοντέλο Υποστηριζόμενης Απασχόλησης δεν προβλέπονται συγκεκριμένες διαδικασίες και κοινά εργαλεία για όλους με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται σημαντικά η αξιολόγησή και η εφαρμογή του.

Από τις ενότητες που διερευνήθηκαν σημειώνεται ότι το πλαίσιο παροχής υπηρεσιών και ο αριθμός των Υποστηρικτών Εργασίας δεν παρουσιάζει διαχρονικά ιδιαίτερη μεταβολή. Το γεγονός αυτό εκτιμάται θετικά καθώς η σταθερότητα του υποστηρικτικού πλαισίου είναι σημαντική στην εφαρμογή των υπηρεσιών υποστήριξης αλλά και για τους ίδιους τους Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρουσιάζετε σχετική αύξηση στο σύνολο των Υποστηρικτών που δεν είναι οι ίδιοι εργαζόμενοι στους Κοι.Σ.Π.Ε. αλλά και στο σύνολο των ειδικοτήτων που δεν είναι επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας γεγονός που θα πρέπει να διερευνηθεί στη βάση των αναγκών για ειδικές γνώσεις και εκπαίδευσης που αυτό δημιουργεί αλλά και της εξειδικευμένης προσέγγισης που απαιτεί η κάλυψη των ψυχοκοινωνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων των Ληπτών υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.

Σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των Ληπτών επίσης δε σημειώνονται ιδιαίτερες μεταβολές, κρίνεται χρήσιμο όμως να σημειωθεί ότι η μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα είναι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ακολουθείται από την Πρωτοβάθμια γεγονός που εστιάζει στις δυνητικές ανάγκες εφαρμογής προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για μελλοντική ένταξή τους σε εργασιακές θέσεις της ανοιχτής αγοράς. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι εργαζόμενοι Λήπτες που απασχολούνται στους Κοι.Σ.Π.Ε. στην πλειοψηφία τους ήταν μακροχρόνια άνεργοι ή/και

άεργοι, γεγονός που αναδεικνύει το σημαντικό τους έργο στην εργασιακή ένταξη καθώς απασχολούν μεγάλης ηλικιακής ομάδας ανέργων χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης που σε υψηλό ποσοστό είναι γυναίκες και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία να απορροφηθούν στην ανοικτή αγορά εργασίας υπό κανονικές συνθήκες (ίδιο ωράριο, ίδιες αμοιβές).

Στη δεύτερη ενότητα της έρευνας αποτυπώνονται τα στοιχεία του πλαισίου των υπηρεσιών υποστήριξης. Από τους 19 Συνεταιρισμούς που συμπλήρωσαν τη φόρμα καταγραφής οι 15 απάντησαν ότι εφαρμόζουν εξειδικευμένο Μοντέλο Υποστήριξης στην Απασχόληση και συγκεκριμένα ένα Μοντέλο Υποστηριζόμενης Απασχόλησης. Στη διερεύνηση των Σταδίων Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που εφαρμόζουν, όπως αυτά ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση Υποστηριζόμενης Απασχόλησης το τρίτο στάδιο «Εκπαίδευση και υποστήριξη στην αναζήτηση κατάλληλης θέσης εργασίας- Έρευνα, ανάπτυξη και δικτύωση με την αγορά εργασίας» εφαρμόζεται μόνο από τους μισούς Συνεταιρισμούς και το τέταρτο στάδιο για την «Αναζήτηση, στήριξη και εκπαίδευση νέων εργοδοτών» μόνο το 1/7 δραστηριοποιείται στην αναζήτηση Εργοδοτών εκτός του Συνεταιρισμού. Πέραν αυτών των σημαντικών ευρημάτων που διαφοροποιούν την υλοποίηση της Υποστηριζόμενης απασχόλησης λόγω του επιχειρηματικού χαρακτήρα των Κοι.Σ.Π.Ε. τα υπόλοιπα τρία στάδια υλοποιούνται από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων Συνεταιρισμών στην έρευνα.

Αναφορικά με τα εργαλεία που χρησιμοποιούν στην εφαρμογή της Υποστηριζόμενης απασχόλησης αναδεικνύεται η ανάγκη για προτυποποίηση των διαδικασιών και την ανάπτυξη εργαλείων για την βελτίωση των υπηρεσιών της Υποστηριζόμενης. Τα στάδια διερευνήθηκαν και εις βάθος αναδεικνύοντας ότι η ποιότητα των υπηρεσιών κρίνεται υψηλή από τους Λήπτες που ερωτήθηκαν, ενώ για τα κριτήρια της διασύνδεσης με την αγορά (επιχειρήσεις, εργοδότες κ.α.) αλλά και τα προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης επαγγελματικών δεξιοτήτων τα ευρήματα ανέδειξαν τη ανάγκη ανάπτυξης και εδραίωσης τους.

Στο παρόν έγγραφο συνοψίστηκαν τα περιγραφικά στοιχεία του πλαισίου των υπηρεσιών υποστήριξης στους Κοι.Σ.Π.Ε. και του υποδείγματος Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που εφαρμόζουν. Στη συνέχεια και στο Παραδοτέο 2.1.2 «Αξιολόγηση της μέχρι τώρα εφαρμογής των γραφείων Υποστηριζόμενης Απασχόλησης», ακολουθεί η ποιοτική ανάλυση εις βάθος της παρούσας έρευνας και η αξιολόγηση όπως έγινε από τους ίδιους τους Υποστηρικτές Εργασίας και τους Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας βάσει καθορισμένων αξιολογικών ερωτημάτων. Τέλος για την ολοκλήρωση και παρουσίαση των αναδυόμενων θεματικών θα προκύψουν δείκτες απόδοσης (KPI's) των Υπηρεσιών Υποστηριζόμενης Απασχόλησης για την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών βάσει του εξειδικευμένου Μοντέλου που θα δημιουργηθεί για τους Κοι.Σ.Π.Ε. με στόχο την εφαρμογή του κατά τη σύσταση Γραφείων Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στο Κοινωνικός Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης.

7 Βιβλιογραφία

- Adam S., Paratheodorou Ch. (2010). Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός: Μια κριτική προσέγγιση. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ
- Αδάμ Σ. (2012) Κοινωνική οικονομία και ενεργητικές πολιτικές ένταξης. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ
- Allison R., Hyatt J., Owens L., Clark K. A., Test D. W. (2017). Competitive Integrated Employment (CIE) Toolkit National Technical Assistance Center on Transition. University of North Carolina
- Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας (2011). Εθνικό Σχέδιο Δράσης «ΨΥΧΑΡΓΩΣ Γ΄», Σχέδιο αναθεώρησης του Προγράμματος ΨΥΧΑΡΓΩΣ. Ομάδα Εργασίας για την Αναθεώρηση του ΨΥΧΑΡΓΩΣ. Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2021). Joint Employment Report. European Commission
- Drake R., Wallach M. (2020). Employment is a critical mental health intervention. *Epidemiology and Psychiatric Sciences* 29. e178. 1–3
- Δρόσος, Ν., & Αντωνίου Α. Σ. (2020). Αναπηρία και επαγγελματική ένταξη: Προστατευμένη και υποστηριζόμενη εργασία. *Περιοδικό Επιστημονικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας*, τ. 6 (1): 109-123
- Εθνική Επιτροπή για την Ψυχική Υγεία (2021). Οι Δέκα Θεματικοί Άξονες για τη Διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Ψυχική Υγεία
- European Commission (2021). Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Commission Work Programme
- European Parliament (5/7/2018). Statute for social and solidarity-based enterprises
- European Parliament (18/6/2020). Resolution on the European Disability Strategy post2020
- European Union of Supported Employment Toolkit -EUSE (2010). <https://www.euse.org/content/supported-employment-toolkit/EUSE-Toolkit-2010.pdf>
- Frederick D., VanderWeele T. (2019). Supported employment: Meta-analysis and review of randomized controlled trials of individual placement and support. *PLoS ONE* 14(2): e0212208
- Gilbert, E., Marwaha, S., Milton, A. et al. (2013). Social firms as a means of vocational recovery for people with mental illness: a UK survey. *BMC Health Serv Res* 13, 270
- Harnois G., Gabriel Ph. (2000). Mental health and work: impact, issues, and good practices. World Health Organization & International Labour Organisation
- IMPEProject Erasmus (2018). Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας IPS για Υποστήριξη της Ένταξης στην Εργασία Ατόμων με Θέματα Ψυχικής Υγείας. Πρόγραμμα Βελτίωση των ατόμων με θέματα

ψυχικής υγείας στην εκπαίδευση και την εργασία. http://www.impe-project.eu/uploads/1/1/7/5/117543985/impe-section_2_informal_mentors_gr.pdf

Λάγγας Ο. (2018). Διερευνώντας την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία. Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Λογαράς Δημήτρης (2013). Εργασία, Απασχόληση και Αναπηρία. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

Mueser K., Drake R. & Bond G. (2016). Recent advances in supported employment for people with serious mental illness. *Current Opinion in Psychiatry*. 29. 196-201

Office of Disability Employment Policy (2021). Competitive Integrated Employment (CIE). U.S. Department of Labor. <https://www.dol.gov/agencies/odep/program-areas/integrated-employment>

Office of the European Union (2012). Supported Employment for people with disabilities in the EU and EFTA-EEA good practices and recommendations in support of a flexicurity approach. European Union Study

Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας (2020). Ετήσια Έκθεση. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας Π.Ο.Υ. Ευρώπης 22-23 (2021). Σύνοδος Κορυφής για την οικοδόμηση της ανθεκτικότητας, για την καλύτερη Ψυχική Υγεία και ευεξία των κοινωνιών εν μέσω της πανδημίας Covid-19. Αθήνα

Ρόκα Ο. (2015). Εργασιακή ένταξη/ επανένταξη και αναπηρία: Οι διαδικασίες και τα αποτελέσματα της υποστηριζόμενης απασχόλησης από την οπτική των ληπτών και των επαγγελματιών-συμβούλων. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Shaghghi A. Bhopal R., Sheikh A. (2011). Approaches to Recruiting “Hard -To- Reach” Populations into Re - search: A Review of the Literature.1(2):86–94

Sherman L. J., Lynch S. E., Teich J., and Hudock W. J. (2014). Availability Of Supported Employment in Specialty Mental Health Treatment Facilities and Facility Characteristics. The CBHSQ Report. Rockville (MD): Substance Abuse and Mental Health Services Administration

Thomas N. (2016). Supported Employment A Customer Driven Approach. Eötvös Loránd University

World Health Organization (2021). Comprehensive mental health service networks: promoting person-centred and rights-based approaches. Geneva

8 Παράρτημα-Εργαλεία Έρευνας

8.1 Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγραφής

1. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (Σημειώστε τον αντίστοιχο αριθμό)

	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ			
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ Κοι.Σ.Π.Ε. ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ Κοι.Σ.Π.Ε. ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΕΤΙΑ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	2018	2019	2020
ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ			
ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ			
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ-Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ			
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ			
ΆΛΛΕΣ			

ΑΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΑΤΕ ΆΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΔΙΕΚΡΙΝΗΣΤΕ ΠΟΙΕΣ.....

β. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΕ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄ ΑΝΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΕΤΙΑ

2018	2019	2020

2. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (Συμπληρώστε τον αριθμό των μελών που πληρούν τα παρακάτω χαρακτηριστικά ανά έτος.)

α. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄

ΗΛΙΚΙΑ	2018	2019	2020
18-25			
26-35			
36-50			
50+			

ΦΥΛΟ	2018	2019	2020
ΑΝΤΡΑΣ			
ΓΥΝΑΙΚΑ			
ΑΛΛΟ			

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2018	2019	2020
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ			
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ			
ΤΡΙΤΟΤΟΒΑΘΜΙΑ			
ΤΕΧΝΙΚΗ -ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ			
ΑΛΛΟ			

ΑΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΑΤΕ ΑΛΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΤΕ ΠΟΙΟ.....

β. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

	2018	2019	2020
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄			
ΑΛΛΟΙ (ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΕΚΟ κλπ.)			

γ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΙΣΗΓΗΘΗΚΑΤΕ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΤΗ

	2018	2019	2020
ΑΥΞΗΣΗ ΩΡΩΝ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			

δ. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΙΣΗΓΗΘΗΚΑΤΕ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΤΗ

	2018	2019	2020
ΜΕΙΩΣΗ ΩΡΩΝ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			
ΜΕΙΩΣΗ ΩΡΩΝ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			

ε. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΡΙΘΜΟ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ (ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄, ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΕΚΟ Κ.ΛΠ.) ΠΟΥ ΠΑΡΑΠΕΜΦΘΗΚΑΝ ΣΕ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ ΕΚΤΟΣ Κοι.Σ.Π.Ε.

2018	2019	2020

στ. ΜΕ ΠΟΣΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΤΕ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΕΤΙΑ;

	2018	2019	2020
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΙ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ			
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΛΗΠΤΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ			
ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ			

ΑΝ ΕΠΙΛΕΞΑΤΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΤΕ ΠΟΙΟΥΣ.....

ζ. ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΑΡΙΘΜΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α΄

ΤΥΠΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	2018	2019	2020
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ			
ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ			
ΑΛΛΟ			

ΑΝ ΕΠΙΛΕΞΑΤΕ ΑΛΛΟ ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΤΕ ΠΟΙΟ.....

Β. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

---

1. ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α' ΠΑΡΕΧΕΤΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ **ΝΑΙ**, ΠΡΟΧΩΡΗΣΤΕ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ 2. ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ **ΟΧΙ** ΣΥΝΕΧΙΣΤΕ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ 6.

2. ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ Κοι.Σ.Π.Ε. ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ **ΝΑΙ**, ΠΡΟΧΩΡΗΣΤΕ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ 3. ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ **ΟΧΙ** ΣΥΝΕΧΙΣΤΕ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ 6.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΨΤΕ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ

.....

4. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΔΓ/ΔΑ
1. Υποδοχή και ενημέρωση των ωφελούμενων σχετικά με την υποστηριζόμενη απασχόληση και τις παρεχόμενες υπηρεσίες.			
2. Διερεύνηση των εργασιακών ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων των ωφελούμενων και σύνταξη εργασιακού προφίλ.			
3. Εκπαίδευση και υποστήριξη των ωφελούμενων για την αναζήτηση κατάλληλης θέσης εργασίας και έρευνα, ανάπτυξη και δικτύωση με την αγορά εργασίας.			
4. Αναζήτηση, στήριξη και εκπαίδευση νέων εργοδοτών.			

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

5. Κατάλληλη και αποτελεσματική εκπαίδευση και υποστήριξη των εργαζόμενων στο χώρο εργασίας και διερεύνηση δυνατοτήτων επαγγελματικής εξέλιξης.			
---	--	--	--

5. ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ;

1. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
2. ΠΛΑΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ/ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ/ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ	
3. ΦΟΡΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ	
4. ΦΟΡΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ/ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
5. ΦΟΡΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ	
6. ΑΛΛΟ.....	

6. ΠΟΙΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΣΑΣ Κοι.Σ.Π.Ε, ΑΝ ΔΕΝ ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΕ ΗΔΗ;

.....

7. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΗΤΑΝ ΧΡΗΣΙΜΟ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

8. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ;

.....

9. ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΤΥΧΟΝ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ή ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ ΝΑΙ ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΤΙΣ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ

.....

8.2 Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης από τους Λήπτες Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας

A. Παρακαλούμε συμπληρώστε τα παρακάτω γενικά στοιχεία.

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

Άνδρας

Γυναίκα

Άλλο

2. Ποια είναι η ηλικία σας; (Σημειώστε με αριθμό).

18-25

26-35

36-45

46+

3. Πόσο καιρό εργάζεστε; (Σημειώστε ότι αντιστοιχεί)

6 μήνες

3.5 χρόνια

6.5 χρόνια

9.5 χρόνια

1 χρόνος

4 χρόνια

7 χρόνια

10 χρόνια

1,5 χρόνος

4.5 χρόνια

7.5 χρόνια

10+

2 χρόνια

5 χρόνια

8 χρόνια

2.5 χρόνια

5.5 χρόνια

8.5 χρόνια

- Για πόσο καιρό ήσασταν άνεργος/η, πριν ξεκινήσετε να εργάζεστε στην τωρινή σας εργασία; (Σημειώστε ότι αντιστοιχεί)

6 μήνες	☐	2 χρόνια	☐	3.5 χρόνια	☐	5 χρόνια	☐
1 χρόνος	☐	2.5 χρόνια	☐	4 χρόνια	☐	5.5 χρόνια	☐
1,5 χρόνος	☐	3 χρόνια	☐	4.5 χρόνια	☐	5+	☐

4. Στο παρελθόν εργαζόσασταν;

α. **Ναι**

- Σημειώστε περίπου το συνολικό χρόνο εργασίας πριν την τωρινή σας εργασία

6 μήνες	☐	2 χρόνια	☐	3.5 χρόνια	☐	5 χρόνια	☐
1 χρόνος	☐	2.5 χρόνια	☐	4 χρόνια	☐	5.5 χρόνια	☐
1,5 χρόνος	☐	3 χρόνια	☐	4.5 χρόνια	☐	5+	☐

β. **Όχι**

5. Ποιο είναι το επίπεδο της εκπαίδευσής σας;

α. Δημοτικό δ. Μετα- δευτεροβάθμιας Σπουδές (ΙΕΚ, Κολλέγια κτλ.)

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

- β. Γυμνάσιο ε. Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΤΕΙ, Μεταπτυχιακό)
- γ. Λύκειο στ. Άλλο.....
- ζ. Δεν απαντώ

6. Συμπληρώστε άλλες δεξιότητες:

- α. Ξένες γλώσσες
- β. Γνώση Η/Υ
- γ. Δίπλωμα Αυτοκινήτου
- δ. Άλλο.....
- ε. Δεν απαντώ

Β. Παρακαλούμε επιλέξτε ποιο από τα παρακάτω ισχύει:

<i>Ενημέρωση των Μελών σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες Υποστηριζόμενης Απασχόλησης</i>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
a. Ενημερωθήκατε για την διαδικασία πρόσληψης στην εργασία και τις συνθήκες εργασίας πριν ξεκινήσετε να εργάζεστε;		
b. Σας παρείχαν εξειδικευμένη εκπαίδευση πριν εργαστείτε;		
c. Νομίζετε ότι η θέση αυτή ταιριάζει στις δεξιότητες και τις ανάγκες σας;		
d. Συμμετέχετε σε δραστηριότητες με τους συναδέλφους εκτός εργασίας;		
e. Οι συναντήσεις με τον/την Σύμβουλο σας βοήθανε να αντιμετωπίσετε τις δυσκολίες στο χώρο της εργασίας;		
f. Συζητάτε με τον/την Σύμβουλο σχετικά με τα ωράρια, τη θέση εργασίας και εκπαίδευση όπου και όταν το χρειάζεστε;		

Γ. Παρακαλούμε επιλέξτε σε τι βαθμό μείνατε ικανοποιημένος/η επιλέγοντας έναν από τους 5 βαθμούς κλίμακας σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

1= Καθόλου ικανοποιημένος/η
 2= Λίγο ικανοποιημένος/η
 3= Ικανοποιημένος/η
 4= Πολύ ικανοποιημένος/η
 5= Απόλυτα ικανοποιημένος/η

<i>Ικανοποίηση σε σχέση με συνθήκες εργασίας και τις υπηρεσίες Υποστήριξης στην Απασχόληση</i>	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
a. Πόσο εύκολη είναι η πρόσβαση στο χώρο συνάντησης της Συμβουλευτικής ομάδας;	1 2 3 4 5
b. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από το πρόγραμμα και το περιεχόμενο των συναντήσεων της Συμβουλευτικής ομάδας;	1 2 3 4 5
c. Πόσο ικανοποιημένος/η μείνατε από την πρώτη συνάντηση υποδοχής και τη γνωριμία με τον Σύμβουλο και τον Υπεύθυνο Δράσεων;	1 2 3 4 5
d. Πόσο ικανοποιημένος/η είσατε από τη πληροφόρηση που λάβατε για τη θέση εργασίας που απασχολείστε;	1 2 3 4 5
e. Πόσο ικανοποιημένος/η είσατε από την Συμβουλευτική υπηρεσία και την παροχή εκπαίδευσης πριν και καθ' όλη την διάρκεια της εργασίας σας;	1 2 3 4 5
f. Πόσο ικανοποιημένος/η είσατε από την τωρινή σας εργασία;	1 2 3 4 5
g. Πόσο ικανοποιημένος/η είσατε από τη σχέση με τους συναδέλφους σας;	1 2 3 4 5
h. Πόσο ικανοποιημένος/η είσατε από τον τρόπο που ο Σύμβουλος και ο Υπεύθυνος Δράσεων σας εξηγεί τυχόν απορίες και σας υποστηρίζει;	1 2 3 4 5

Δ. Παρακαλούμε απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Τι επιπλέον χρειάζεστε προκειμένου να λάβετε περισσότερη υποστήριξη στην εργασία σας;

.....

2. Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε πριν την εύρεση εργασίας σας στον Κοι.Σ.Π.Ε. ή όσο διάστημα εργάζεστε;

.....

3. Θα θέλατε να εργαστείτε μελλοντικά και σε άλλον εργοδότη ή σε διαφορετικό είδος εργασίας;

α. Ναι

β. Όχι

αν ναι που;

.....

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Ποιες άλλες δεξιότητες θέλετε να αποκτήσετε;

.....
5. Σε τι εκπαιδευτικά προγράμματα θα θέλατε να συμμετέχετε;

8.3 Οδηγός Συνέντευξης με Υποστηρικτές Εργασίας

Πολιτική Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Η παρούσα έρευνα είναι πλήρως συμμορφωμένη με τον Ευρωπαϊκό Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (EU General Data Protection Regulation – GDPR). Για τους σκοπούς της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των απαντήσεων, τα οποία αφορούν ομάδες συμμετεχόντων και όχι μεμονωμένα άτομα. Τα αποτελέσματα θα είναι ανώνυμα και μη ταυτοποιήσιμα.

Η συμμετοχή είναι εθελοντική και μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή από τον/την συμμετέχοντα/ουσα. Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των συμμετεχόντων θα πραγματοποιηθεί από στελέχη και συνεργάτες της CMT Προοπτική. Τα δεδομένα διατηρούνται από την CMT Προοπτική υπό μέτρα προστασίας και διασφάλισης της ακεραιότητάς τους έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων της σύμβασης με την αναθέτουσα αρχή, και για διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών επιπλέον για λόγους ποιοτικού ελέγχου. Στη συνέχεια καταστρέφονται.

Δεν θα υπάρξουν προσωπικά οφέλη από την συμμετοχή όσων λάβουν μέρος σε αυτή την έρευνα. Ωστόσο, η συμμετοχή σας στην είναι καθοριστική για την δημιουργία μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με την καταγραφή των υπηρεσιών Υποστηριζόμενης Απασχόλησης και διαχείρισης του Ανθρώπινου Δυναμικού.

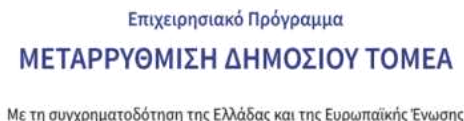
Η CMT Προοπτική, ως μέλος της ESOMAR, δεσμεύεται να τηρεί τους ισχύοντες κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR κατά τη στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων. Για οποιαδήποτε απορία, είτε θέματα που αφορούν στην άσκηση των δικαιωμάτων σας για πρόσβαση, ενημέρωση και διαγραφή «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», χρησιμοποιήστε τα παρακάτω στοιχεία επικοινωνίας τηλ. 210 7298192 email: info@cmtprooptiki.gr

Έχω διαβάσει και κατανοήσει πλήρως το περιεχόμενο του παρόντος εντύπου πληροφορημένης συγκατάθεσης και συμφωνώ να συμμετάσχω στην έρευνα.

Οδηγός Συνέντευξης

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ:.....

ΕΠΩΝΥΜΙΑ Κοι.Σ.Π.Ε.:.....

ΕΝΑΡΞΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ Κοι.Σ.Π.Ε.:.....

ΜΕΡΙΚΗΣ Ή ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ:.....ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ.....

ΤΟΜΕΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ:.....

I. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

1^α. Πότε ξεκίνησε να εφαρμόζεται και ποιοι λόγοι αιτιολογούσαν την ανάγκη εφαρμογής της;

1^β. Υπάρχει θεσμικό πλαίσιο της στους Κοι.Σ.Π.Ε.; Κρίνετε ότι υπάρχει τέτοια ανάγκη; Για ποιους λόγους;

1^γ. Ποια είναι η εμπειρία από την εφαρμογή του μοντέλου της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης στους Κοι.Σ.Π.Ε.; Πώς αυτό διαφοροποιείται από την εφαρμογή της σε άλλους φορείς της Ελλάδος ή στο εξωτερικό;

1^δ. Ποιες θεωρείτε καλές πρακτικές στην Ελλάδα και πιο μοντέλο θεωρείται ως πιο αποτελεσματικό για τον Κοι.Σ.Π.Ε. που εργάζεστε;

II. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

2^α. Ποιες διαδικασίες κρίνετε ότι λειτουργούν αποτελεσματικά και ποιες χρήζουν βελτίωσης;

- Διαδικασίες διασύνδεσης και υποδοχής παραπομπών από τις υπηρεσίες Ψυχ. Υγείας του Το.Ψ.Υ. που ανήκετε.
- Συνεργασία και επικοινωνία με εξωτερικούς εργοδότες και πελάτες.
- Σύσταση (αριθμός, ειδικότητες, επίπεδο εκπαίδευσης) και συνεργασία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Ομάδας του Κοι.Σ.Π.Ε.
- Άλλες

2^β. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα αποτελέσματα/ οφέλη από την παροχή υπηρεσιών Υποστηριζόμενης απασχόλησης και πώς αυτά αποτυπώνονται;

- ΛΥΨΥ που διατηρούν την εργασία
- ΛΥΨΥ που αυξάνουν/μειώνουν τις ώρες εργασίας
- ΛΥΨΥ σε άδειας ανάρρωσης
- Άλλα

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.1.1: Αποτίμηση- καταγραφή ανά Κοι.Σ.Π.Ε. των υφιστάμενων πρακτικών υποστήριξης της απασχόλησης

2^ο: Πώς διαφοροποιείται το πλαίσιο ως προς την ποιότητα και το χρόνο παροχής υπηρεσιών λόγω της πανδημίας; Πώς κρίνετε ότι θα επηρεάσει και στο μέλλον το πλαίσιο εφαρμογής της;